

Taitelija Per Fjällströmin 1770 maalaama Anders Chydeniuksen muotokuva (Alavetelin kirkko)

Demokratia osana kestävää kehitystä

Aloite pohjoismaisen demokratiakeskustelun edistämiseksi

Anders Chydenius -säätiön julkaisuja 5

Anders Chydenius -säätiön julkaisuja 5
Teksti: Juha Mustonen

Painotalo Välikangas
Kokkola 2020

ISBN 978-952-99519-7-0 (nid.)
ISBN 978-952-99519-8-7 (PDF)
ISSN 1795-5297

Sisältö

<i>Julkaisijoiden esipuhe:</i>	
Aloite demokratiakeskustelun puolesta	4
<i>Tukijoiden esipuhe:</i>	
Arvojemme asialla – alueemme puolella	6
<i>Asiamiehen selvitys:</i>	
Demokratia osana kestävää kehitystä – aloite pohjoismaisen demokratiakeskustelun edistämiseksi	8
<i>I:</i>	
Ajankohtainen konteksti demokratiakeskustelulle pohjoismaissa ja Euroopassa	10
1 <i>Kansainvälinen demokratiatilanne, -yhteistyö ja -keskustelu</i>	12
2 <i>Euroopan unionin ja Pohjoismaiden ministerineuvoston taroitteet</i>	18
3 <i>Suomen, Ruotsin ja Ahvenanmaan hallitusten demokratiapolitiikka</i>	20
<i>II:</i>	
Esitys ruotsalais-suomalaisesta demokratiavaltuuskunnasta	25
1 <i>Valtuuskunnan tarkoitus, nimi ja toiminta</i>	26
2 <i>Valtuuskunnan luonne, johto ja kokoonpano</i>	27
3 <i>Jublavioden valmistelu ja tapahtumat</i>	28
<i>III:</i>	
Loppusanat	32
Kansainvälistä kirjallisuutta	35
<i>Historiikki:</i>	
Anders Chydenius -säätiö 2001–2020	36

Julkaisijoiden esipuhe:

Aloite demokratiakeskustelun puolesta

Pohjoismaiden ministerineuvoston 50-vuotisjuhlavuosi on luonteva mahdollisuus pohjoismaiselle demokratiakeskustelulle. Vuosi 2021 on samalla Suomen puheenjohtajuusvuosi Pohjoismaiden ministerineuvostossa.

Osana merkkivuosiin valmistautumista Anders Chydenius –säätiö, joka viettää omaa 20-vuotisjuhlavuottaan vuonna 2021, on pyytänyt asiamiestään selvittämään mahdollisuksia demokratia-aloitteelle.

Myös Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus on ollut liikkeellä: Ruotsalais-suomalaisen kulttuurirahaston 60-vuotisjuhlavuoden teemana on edustuksellisen demokratian tulevaisuus.

Demokratiaa koskevalle kansainväliställe keskustelulle on ajankohtaista tilausta. Demokratian globaalista tilaa koskevat selvitykset osoittavat nimittäin laskevaa trendiä. Samalla ”perinteisen” edustuksellisen demokratian rinnalla kaivataan myös ”uusia” suoran ja keskustelevan demokratian elementtejä.

Ajankohtaisuutta alleviivaa pandemiaan liittyvä keskustelu demokratia- ja oikeusvaltiokehityksen haavoittuvuudesta autoritaaristen johtajien poikkeustilatoimille.

Vuonna 2021 on erityisen luontevia perusteita nimenomaan suomalais-ruotsalais-ahvenanmaalaiselle demokratayhteisölle.

Suomen pohjoismaisen puheenjohtajuuden lisäksi tuolle vuodelle osuu Ruotsin yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden 100-vuotisjuhlavuosi. Myös Ahvenanmaa aloittaa demokraattisen itsehallintonsa 100-vuotisjuhlinnan samana vuonna.

Tämän johdosta Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus ja Anders Chydenius –säätiö päättivät yhdessä julkaista tämän ”Demokratia osana kestävää kehitystä” –selvityksen.

Selvitysmiehen esitys suomalais-ruotsalaisesta demokratiavaltuuskunnasta ”Chydenius Forum for Democracy” ansaitsee jatkotarkastelun. Kiitämme lämpimästi asiamies Juha Mustosta tästä aloitteesta, joka palvelee koronakriisin jälkeisen demokraattisen tulevaisuuden viitoittamista.

Säätiö ja kulttuurikeskus ovat jo vuosia edistäneet suomalais-ruotsalaista yhteistyötä sananvapauskeskustelussa. Tämän vuoksi tartuimme yhdessä tähänkin haasteeseen. Aiomme yhdessä edistää, että ruotsalais-suomalainen yhteistyöfoorumi voisi toimia pohjoismaisen demokratiakeskustelun edistäjänä.

Turussa ja Espoossa elokuussa 2020

Björn Vikström
Hallituksen puheenjohtaja
Anders Chydenius -säätiö

Gunvor Kronman
Toimitusjohtaja
Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus

Tukijoiden esipuhe:

Arvojemme asialla – alueemme puolella

Olemme ylpeitä alueestamme, jossa on toiminut Anders Chydeniksen kaltainen avointa taloutta ja avointa yhteiskuntaa puolustanut vaikuttaja ja jonka perintöä vaalitaan osana alueemme pyrkimystä kestävään kehitykseen.

Pidämme arvokkaana, että Anders Chydenius –säätiö osaltaan edistää taloudellisesta vapaudesta ja sen seurauksista käytävää keskustelua eettisiä arvoja korostaen.

Arvojensa mukaisesti Kokkolan kaupunki haluaa rakentaa tulevaisuuden kaupunkia taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla. Haluamme myös olla kaksikielinen, kansainvälinen ja rohkeasti uudistuva kaupunki.

Tätä taustaa vasten on ollut luontevaa, että Kokkolan kaupunki on ollut taloudellisesti tukemassa perustamansa säätiön toimintaa.

Vastuunotto yhteiskunnasta on tärkeä osa osuustoimintaa.

Osuuskauppa KPO:lle se merkitsee taloudellista, sosiaalista ja ympäristöön liittyvää arvomaailmaa, joka näkyy ennen kaikkea panostuksina omalle alueellemme.

Keski-Pohjanmaan Osuuspankin yhtenä tehtävänä on edistää toimintaympäristönsä kestävää taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia.

Kokkolan Chydenius-seminaarien pitkääikainen tukeminen on ollut osa yhteiskunnallista vastuutamme.

Kun Kokkola juhlii 400-vuotista taivaltaan ja kun Suomi valmistautuu pohjoismaisen yhteistyön puheenjohtajuuteen, on luontevaa, että olemme olleet taloudellisesti tukemassa Anders

Chydenius –säätiötä ajatuspajana, joka edistää keskustelua kansanvallan ja kestävän kasvun yhteydestä pandemian jälkeisen tulevaisuuden rakentamisessa.

Siiς arvojemme asialla ja alueemme puolella!

Kokkolassa elokuussa 2020

Stina Mattila

Kaupunginjohtaja
Kokkolan kaupunki

Kim Biskop

Toimitusjohtaja
Osuuskauppa KPO

Jyrki Rantala

Toimitusjohtaja
Keski-Pohjanmaan Osuuspankki

Asiamiehen selvitys:

Demokratia osana kestävää kehitystä – aloite pohjoismaisen demokratiakeskustelun edistämiseksi

”Anders Chydenius: demokraattinen poliitikko valistuksen vuosisadalta”

-Professori Pentti Virrankosken antama otsikko
elämänkertakirjalleen (1986) Anders Chydeniuksesta

Vuonna 2001 perustetun Anders Chydenius -säätiön tarkoituksesta on Anders Chydeniuksen ajatusten ja perinteiden pohjalta edistää talouden vapautumisesta ja sen seurauksista käytävää keskustelua, tukea siihen kohdistuvaa tieteellistä tutkimusta sekä vaikuttaa sitä koskevaan päätöksentekoon eettisiä arvoja korostaen.

Säätiön hallitus on pyytänyt minua selvittämään edellytyksiä järjestää – osana Suomen pohjoismaisen yhteistyön puheenjohtajuusvuotta 2021 – konferenssi, jonka aiheena on demokratian kehittäminen ja edistäminen kansainvälistä. Olen laajentanut selvitystehtävää laajemmin pohjoismaisen demokratiyhteistyön mahdollisuksiin ja kontekstiin.

Selvitystyöhön on liittynyt erilaiseen aineistoon tutustumista ja teeman kannalta keskeisten henkilöiden tapaamisia – yhdessä ja erikseen – kasvotusten ja virtuaalisesti. Haluan kiittää kaikkia kommentteja ja näkemyksiä antaneita henkilöitä.

Selvityksen väliraportin perusteella Anders Chydenius -säätiö, Demo Finland, Demos Helsinki ja Magma tekivät Suomen hallitukselle aloitteen siitä, että Pohjoismaiden ministerineuvoston Suomen puheenjohtajuusvuoden (2021) ohjelmaan sisällytettäisiin kansainvälinen konferenssi demokratian kehittämiseksi ja edistämiseksi kansainvälistä.

Nyt kässillä on selvityksen loppuraportti. Sen ensimmäisessä osassa kuvaan demokratiakeskustelun ajankohtaista kontekstia

pohjoismaissa ja Euroopassa. Olen arvioinut kontekstia kansainvälisen demokratiatilanteen, -yhteistyön ja -keskustelun kannalta – sekä EU:n ja pohjoismaisen yhteistyön tavoitteiden sekä Suomen, Ruotsin ja Ahvenanmaan demokratiapolitiikan näkökulmasta.

Selvitysraportin toisessa osassa hahmottelen esitystä ruotsalais-suomalaisen demokratiavaltuuskunnan koollekutsumisesta vuodelle 2021. Tässä osassa olen tehnyt esityksen valtuuskunnan tarkoituksesta, nimestä ja toiminnasta sekä valtuuskunnan luonteesta, johtamisesta ja kokoonpanosta. Esitän myös alustavia ajatuksia juhlavuoden tapahtumista sekä demokratiavaltuuskunnan valmistelun vaiheista kuluvalle vuodelle.

I:

Ajankohtainen konteksti demokratiakeskustelulle pohjoismaissa ja Euroopassa

"Miksi sitten demokratia on kaikkien aikojen tärkein keksintö? Siksi, koska se on globaali sosiaalinen innovaatio, joka avoimena lähdekoodina edustaa proseduaalista universalia hyvä ja uskaltaa asettaa kaiken epäilyksen kohteeksi."

Professori Niilo Kauppi
(11.4.2017, Politiikasta.fi)

"Det som gör demokratin skör är den svåra balangången mellan folkstyrelse, rättstat och handlingskraft. ... demokrati är ett triangeldrama vars utgång inte är given.

Demokratin måste ständigt vårdas och värnas."

– Docent Katariina Barrling & Professor Sören Holmberg
(Demokratins framtid, Sveriges riksdag 2018)

Vallankäytön demokraattiseen oikeutukseen liittyy vaatimuksia siitä, miten kansalaiset vaikuttavat päätöksiin (panos) ja miten päätökset vaikuttavat kansalaisiin (tuotos).

Panokseen liittyy edustuksellisen, suoran ja keskustelevan demokratian keinot, jotka varmistavat kansan tahdon toteutumisen päätöksenteossa riittävästi. Siihen liittyy niin päättäjien valinta ja tilivelvollisuus vapaissa vaaleissa sekä kansalaisten ja median oikeus tietää, ehdottaa ja kritisoida. Tuotokseen liittyy kyky aikaansaada kansalaisten yhteistä hyvää ja rajoitukset, joilla jokaisen kansalaisen – myös vähemmistöjen – oikeusturva toteutuu. Tähän kokonaisuuteen liittyy tutkijoiden puhe kansanvallan, toimintakyvyn ja oikeusvaltion triangelista.

Demokratia voi hyvin olla maailman tärkein sosiaalinen innovaatio, jolla on edellytykset tuottaa ihmiskunnalle taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää kehitystä.

Kansainvälisen demokratia instituutti IDEAn (Institute for Democracy and Electoral Assistance) raportissa vuonna 2019 todetaan, että demokratioissa ihmillinen kehitys, sukupuolten tasavaro ja yritystoiminnan edellytykset toteutuvat paremmin kuin muissa hallintomalleissa.

Jo kerran julistetusta 'historian lopusta' huolimatta demokratiakeshitys ei ole ollut pelkkää kansanvallan kasvua. On puhuttu niin demokratian toimintatilan kaventumisesta, demokratian teknokratisoumisesta kuin poliittisen mielikuvituksen köyhymisestä. 2000-luvun poliittisessa keskustelussa on jopa pohdittu, ovatko liberaalit demokratiat luisumassa post-demokratiaan, jossa demokraattiset instituutiot olisivat enää vain näennäinen kuori (Crouch, Post-Democracy, 2004). Sittemmin tutkijat ovat myöntäneet aliarvioineensa instituutioiden arvoa demokraattiselle järjestykselle (Crouch, Post-Democracy After the Crises, 2020).

Demokratia tarvitsee jatkuvaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyötä. Demokratian ihanteen toteutumista on kussakin yhteiskunnallisessa tilanteessa arvioitava kriittisesti. Tämä haaste koskee niin kansanvallan toimintatilan laajuutta globalisaation oloissa kuin ihmisten osallisuuden muotoja digitalisaation ja verkostomaisen vaikuttamisen aikana.

Kyseessä on avoin innovaatio, jonka kehittämiseen saamme kaikki osallistua. Sana on vapaa joka päivä niin perinteisissä tiedotusvälineissä kuin sosialisessa mediassa. Myös kansalaisyhteiskunnan itseorganisoima valtuuskunta demokratiakeskusteluun olisi yksi symboli innovoinnin rajat ylittävästä avoimuudesta.

1 Kansainvälinen demokratia tilanne, -yhteistyö ja -keskustelu

1.1 Kansainvälinen demokratia tilanne

Kylmän sodan päätyttyä monet uskoivat demokratian voittokulun väijäämättömyyteen. Myös arabikevat lisäsi monien optimismia.

Demokratia, jota monet ovat pohjoismaissa pitäneet perustana vapaudellellemme ja toimivalle hallinnolle, on kuitenkin saanut kilpailijoita. Autoritaariset valtiot ovat onnistuneet saavuttamaan taloudellista menestystä ilman sitoutumista ihmisoikeuksiin.

Terrorismi, muuttoliike ja pandemia ovat olleet ilmiöitä, joilla on joissakin maissa perusteltu siirtymää autoritaarisempaan hallintoon. Euroopassa on joissain maissa liu'uttu hybridiregimeiksi, joissa oikeusvaltioperiaate tai perusoikeuksien kunnioitus on rapautunut.

Demokratian tilan heikentyminen näkyy myös systemaattisessa demokratiakehityksen analysoinnissa, jota ovat tehneet mm. Freedom House, V-Dem-instituutti (Varieties of Democracy Institute), Kansainvälinen demokratia instituutti IDEA ja Economist-lehden tutkimus- ja analyysiysikkö EIU (Economist Intelligence Unit).

Tuoreimpien raporttien viesti on samansuuntainen: demokratian tila on heikentynyt. International IDEAn raportissa (2019) todetaan demokratioiden määärän kasvusta huolimatta demokratian heikentyneen laadullisesti sekä perinteisissä että uudemmissa demokratioissa. Freedom Housen raportti (2020) kertoo heikentymisen jatkuneen jo 14 peräkkäisenä vuotena. EIU:n tuorein demokratiaindeksi (2020) antoi maailman maiden keskiarvoksi huonoimman lukeman koko indeksin historian aikana (2006-2019). V-dem-instituutin tuoreessa raportissa (2020) todetaan, että ensimmäistä kertaa vuoden 2001 jälkeen enemmistö maailman maista (92 maata) määritellään autokratioiksi.

International IDEAn raportissa laadukkaissa demokratioissakin heikentyneitä osa-alueita ovat erityisesti kansalaisyhteiskunnan tila ja

oikeuslaitoksen riippumattomuus. Uudet demokratiat ovat olleet haavoittuvia: Osa on muuttunut takaisin hybridihallinnoiksi. Osa on taantunut, kun hallinnon valvontamekanismeja on vähitellen heikennetty ja kansalaisvapauksia kavennettu.

V-dem-instituutin raportissa merkillepantavaa on myös se, että EU-maa on määritelty ensimmäistä kertaa ei-demokraattiseksi maaksi (Unkari) ja että taloudellisesti ja poliittisesti merkittävien G20-maiden keskuudessa demokratia on heikentynyt (Brasilia, Intia, Turkki, Yhdysvallat). Samaan aikaan ”autokratisoitumisen kolmannen aallon” kanssa on kuitenkin todettu demokratiaa puolustavan liikehdinnän saavuttaneen tähänastisen huipunsa.

EIU:n demokratiaindeksin mukaan lähes puolet maailman väestöstä asuu jonkinlaisessa demokratiaassa, ja noin kolmannes autoritaarisen hallinnon alla. Täysissä demokratioissa asuu vain 5,7 prosenttia maailman väestöstä. Pohjoismaisesti kiinnostavaa on todeta 10 kärkitulosta: 1. Norja, 2. Islanti, 3. Ruotsi, 4. Uusi Seelanti, 5. Suomi, 6. Irlanti, 7. Tanska ja Kanada, 9. Australia ja 10. Sveitsi. Pohjoismainen edistys näkyy myös Toimittajat yli rajojen –järjestön lehdistönpausaindeksin (2020) kärkisijoilla: 1. Norja, 2. Suomi, 3. Tanska ja 4. Ruotsi.

Demokratiatilanteen globaali heikentyminen luo tilausta demokratian kehittämistä ja edistämistä koskerville aloitteille. Demokratiaindeksin kärkijoukossa olevat pohjoismaat ovat luontevia toimijoita kansainvälisten demokratiakeskustelun koollekutsujina.

1.2 Kansainvälinen demokratiayhteistyö

Kylmän sodan jälkeen demokratian edistäminen koki uuden nousun. Merkittävää oli demokraattisten maiden yhteisöjen laajeneminen (ml Euroopan unioni). EU:n laajentumisella ja sen kriteereillä arvioidaan olleen demokratiakeshitystä tukeva vaikutus.

Tilanne on lisännyt monenkeskistä demokratiayhteistyötä. YK:n demokratiarahasto perustettiin vuonna 2005. Pari vuotta

myöhemmin YK:n yleiskokous julisti syyskuun 15. päivän kansainväliseksi demokratiapäiväksi vuonna 2007 muistuttamaan maailman päättäjiä ja jokaista yksittäistä ihmistä demokratian tärkeydestä. Erityisen merkittävää on ollut demokratian kytkenminen YK:n kestävän kehityksen agendaan: vuonna 2016 sovitusta YK:n kestävän kehityksen tavoitteista yksi tavoite (SDG16) liittyy mm. inklusiivisten yhteiskuntien ja instituutioiden rakentamiseen.

Myös uusia hallitustenvälisiä koalitioita on syntynyt. Yksi merkittävimmistä on vuonna 2000 Yhdysvaltojen ja Puolan johdolla perustettu Demokratioiden yhteisö (Community of Democracies). Muita koalitioita on perustettu mm. avoimen hallinnon, mediavapauden ja tietämisen vapauden tukemiseksi (Open Government Partnership 2011, Media Freedom Coalition 2019, Information and Democracy Partnership 2019).

Demokratiakehityksen arviointiin ja puntarointiin on syntynyt myös uusia kansainvälisiä keskusteluforumia. Maailman demokratiaforumia (2012-) isännöi Euroopan neuvosto yhteistyössä Ranskan valtion kanssa, kun taas Ateenan demokratiaforumin (2015-) kumppaneina ovat mm. The New York Times, Kofi Annan -säätiö ja YK:n demokratiarahasto. Tuoreena forumina on aloittanut Kööpenhaminan demokratiahuippukokous (2018-), jota isännöi entisen pääministerin perustama Alliance of Democracies -säätiö ja jonka kumppanina on mm. EU:n demokratiarahasto (EED).

Kiinnostavaa on ollut myös maailman keskeisimpien demokratioiden yhteistyö (D-10 Strategy Forum), jossa EU ja yhdeksän maan ulkoministeriöt ovat olleet mukana. Yhteistyötä ovat koordinoineet Atlantic Council ja Centre for International Governance Innovation, jotka viime vuonna lanseerasivat entisten valtiojohtajien demokratiakampanjan.

Demokratiasta on luonteraa keskustella osana YK:n kestävän kehityksen agendaa. Kansainvälisiä demokratiaforumia on jo, mutta tilaa voi nähdä alueellisten järjestöjen dialogille huippukokousta sollassa ja keskustelulle EU:n

demokratiatukiroolista. Myös perinteisten demokratia-asiantuntijoiden ja uusien demokratiainnovaattoreiden yhteentuomiselle on tilausta.

1.3 Kansainvälinen demokratiakeskustelu

Kaikkia maita koskee se tosiasia, että globalisaatio on rajoittanut kansallisen demokratian vaikutuspiiriä ja heikentänyt kansalaisten luottamusta vaikutusmahdollisuksiinsa. Esimerkiksi globaalilla finanssikriisi johti monissa maissa tilanteisiin, joissa kansallisella demokratialla ei näytyä olevan riittäviä vaikutusmahdollisuuksia.

Myös ilmastonmuutos ja pandemia ovat lisänneet keskustelua kansallisen demokratian vaikutuspiiristä sekä globaalien ratkaisujen tarpeesta. Ilmastonmuutoksen osalta keskustellaan myös demokratian haitoista ja hyödyistä: toisaalta demokratia vaikuttaa liian hitaalta peruuttamattoman kehityksen jarruttamisessa, ja toisaalta sen koetaan tuottavan päätöksiä, joissa kansalaisten arvot huomioidaan ja joihin he ovat valmiita sitoutumaan.

Akateemisesta demokratiakeskustelusta ehkä eniten huomiota on saanut taloustieteen piirissä käyty keskustelu. Globalisaation, demokratian ja kansallisen itsemääräämisoikeuden yhdistämisen trilemmasta (Rodrik, The Globalization Paradox, 2011) keskustelu on edennyt teoriaan valtion ja kansalaisyhteiskunnan tasapainon ja inklusiivisten instituutioiden merkityksestä kansakunnan menestykselle (Acemoglu & Robinson, The Narrow Corridor, 2019). Markkinatalouden demokraattiseen legitimeettiin liittyy myös tutkimukset eriarvoisuuden liiallisesta kasvusta ja sen sääntelystä (Piketty, Capital in the Twenty-First Century, 2013).

Akateemisesti kiinnostavaa on ollut myös keskustelu globaalihallinnan demokraattisesta uudistamisesta (Archibugi ym, Global Democracy, 2011) ja talousdemokraattisista uudistuksista rahajärjestelmään (Dyson & Jackson, Modernising Money, 2012).

Digitaalisen murroksen vaikutusta poliittikkaan on verrattu aikanaan kirjapainotaidon vaikutukseen. Digitaalisuus tarjoaa uudenlaisia

mahdollisuksia kaikille poliittisille liikkeille sekä keinoja uudenlaisen osallisuuden kehittämiseen kaikissa yhteiskunnissa. Nämä digitaalisen demokratian mahdollisuudet liittyvät niin edustuksellisen, suoran kuin keskustelevan (deliberatiivisen) demokratian innovaatioihin. Teknologian mahdolistamaa verkostomaista toimintatapaa on kuvattu siirtymäksi ”vertaisyhteiskuntaan”, jossa luottamus rakentuu hierarkioiden sijaan kansalaisten kesken horisontaalisesti (Botsman, Who Can You Trust?, 2017). Verkostomaisesta vaikuttamisesta on esimerkkejä myös demokratian piiristä, ja tämän ”uuden vallan” arvoja, toimintamalleja, hyödyntämistä ja haasteita on myös jäsennelty (Heimans & Timms, Harvard Business Review, joulukuu 2014).

Toisaalta on herätty tekoälyn, massadatan ja algoritmilaskennan vaikutukseen liberaalille demokratialle ja jopa ”digitaalisten diktatuurien” mahdollisuuteen” (Harari, Homo Deus, 2015 & 21 Lessons for the 21st Century, 2018). Keskustelu käyttäjiään seuraavien teknologiajättien databisneksen säätelystä ja ”valvontakapitalismiin” suitsimisesta on lisääntynyt (Zuboff, The Age of Surveillance Capitalism, 2019). Teknologia on avannut uusia mahdollisuksia myös ulkoiselle informaatio- ja hybridivaikuttamiselle, mikä on herättänyt keskustelua demokratian resilienssistä. Vaihtoehtoisen näkökulman demokratian haavoittuvuuksien hallintaan tarjoaa keskustelu siitä, kuinka toimiva demokratia itse asiassa ehkäisee hybridihäirintää – toimimalla ”demokraattisena pelotteena” (Wigell, FIIA Working Paper 110, 2019). Eurooppalaisen hybridikeskuksen myötä Suomi on kiinteästi osa tätä kansainvälistä keskustelua.

Globalisaation haasteet liberaalille demokratialle ja digitaalinen todellisuus ovat avanneet mahdollisuksia identiteettipoliitikalle ja etnonationalistiselle populismille, joita analysoidessaan tutkijat ovat pohtineet mahdollisuksia ”inklusiivinseen patriotismiin” (Mounk, The People vs. Democracy, 2018) tai ”keskinäiseen arvostukseen” perustuvaan kansalaisuusidentiteettiin (Fukuyama, Identity, 2018). Polarisaatioon perustuvaa populismia onkin alettu haastaa kaikkien osallisuutta korostavalla liberaalilla linjalla. Viimeaikaisessa

keskustelussa on arvioitu sitä, kuinka onnistuneesti menetyksen ja pelon tunteisiin vetoavaa illiberaalia populismia vastaan on eri maissa kampanjoitu empatiaan ja toivoon vetoavilla liberaaleilla narratiiveilla (Journal of Democracy, huhtikuu 2020).

Kansainvälisestä demokratiatuesta käydään Euroopassa aktiivista kansalaiskeskustelua (Louder than words?, European Partnership for Democracy EDP, 2019). Demokratiatuen järjestöt – EDP, IDEA ja European Network of Political Foundations ENOP – ovat esittäneet vahvempaa demokratiapainotusta EU:n uuteen demokratia- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaan. Lisäksi on toivottu EU:lta mikrotason demokratiatuen lisäksi makrotason demokraatiastategiaa, joka vastaa geopoliittisen tilanteen muutoksiin. Tähän ajattelutapaan liittyy niin ajatus EU:n vuosittain järjestämästä demokraattisten maiden globaalista huippukokouksesta (Godfrey & Youngs, Carnegie Europe Paper, 2019) kuin keskustelunavaus demokratian puolustamiseen tähtäävästä EU-US-kumppanuudesta (Soare, EUISS Chaillot Paper 157, 2020). Näille ajatuksille voi avautua uusia mahdollisuuksia Yhdysvaltain presidentin vaalien jälkeen, kun yksi presidenttiehdokas haluaa edistää demokraattisten maiden yhteistyötä ja toteuttaa demokratiahuippukokouksen ensimmäisen virkavuotensa aikana (Biden, Foreign Affairs, tammikuu 2020).

Globalisaation ja digitalisaation demokratiavaikutukset ovat teoreettinen ja operatiivinen keskusteluaihe. Tilausta on keskustelulle niin demokratiainnovaatioista, demokratian digiajan resilienssista kuin kansainvälisen demokratiatuen strategisemmasta toimeenpanosta. Sisällöllisen fokusken määritteleyssä kumppaneita löytyy myös eurooppalaisesta kansalaisyhteiskunnasta.

2 Euroopan unionin ja Pohjoismaiden ministerineuvoston tavoitteet

2.1 EU:n tavoitteiden toimeenpano

Demokratia on osa Euroopan unionin perusarvoja. EU on toiminut demokratian edistämiseksi kansainvälisesti erityisesti Lissabonin sopimuksen (art. 21: "EU shall seek to advance democracy") myötä.

EU:n neuvosto hyväksyi aihetta koskevat päätelmät vuonna 2009. Käytännön työn kannalta uraauurtavia linjauksia ovat olleet komission kehityspoliittinen Agenda for Change (2011) ja EU:n ensimmäinen toimintaohjelma demokratian ja ihmisoikeuksien edistämiseksi (2012).

Tuoreimmat EU:n neuvoston demokratiapäätelmät ovat vuodelta 2019. Uusiksi ja kiireellisiksi haasteiksi nähdään demokraattisten prosessien ja instituutioiden heikentyminen, heikentynyt luottamus instituutioihin ja päättäjiin, kansalaisyhteiskunnan demokraattisen toimintatilan kaventuminen, perusvapauksiin kohdistuvien rikkomusten lisääntyminen ja vaalien manipulointi disinformaatiolla.

EU:n komissio ja ulkosuhdehallinto hyväksyivät 25.3.2020 ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan toimintasuunnitelman vuosille 2020–2024. Ohjelman viiteen toimintalinjaan liittyy mm. yksilöiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen, kestävien, osallistavien ja demokraattisten yhteiskuntien rakentaminen, maailmanlaajuisen ihmisoikeus- ja demokratiajärjestelmän edistäminen sekä uusien teknologoiden tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen ja haasteiden ratkaiseminen.

EU:n komissiolla on tavoitteita myös eurooppalaisen demokratian vahvistamiseksi. Moni niistä liittyy EU-tason toimintaan. Laajempia yhteyksiä on vaalivaikuttamisen ehkäisyllä (European Democracy Action Plan) sekä informaatiovaikuttamisen torjuntatoimilla (building resilience of our democratic systems, media freedom).

Vuonna 2021 on luonteraa energisoida EU:n demokratian edistämisen toimintaohjelman (2020) toimeenpanoa – sekä seurata EU:n tavoitteita vahvistaa demokratian resilienssiä informaatiovaikuttamista vastaan.

2.2 Pohjoismaisen yhteistyön tavoitteiden toimeenpano

Pohjoismaisessa yhteistyössä demokraattiset arvot on nähty osana yhteistä perintöä. Pohjoismaissa on vahvat perinteet myös demokratiauessa osana kehitysyhteistyötään.

Uudistetussa pohjoismaisen yhteistyön visiossa (2019) tavoitteeksi on asetettu tulla maailman kestävimmäksi ja integroituneimmaksi alueeksi vuoteen 2030 mennessä. Osallisuuden ja tasa-arvon edistäminen on todettu osaksi kolmatta strategista painopistettä ”sosialisesti kestävä Pohjola”, minkä valossa demokratiayhteistyö on vision toimeenpanoa.

Jo tähän mennessä demokratia- ja osallisuusteema on näkynyt konkreettisessa yhteistyössä. Pohjoismaiden ministerineuvosto on vuonna 2019 julkaisut raportin demokratian tilasta Pohjolassa (”Don’t worry, be happy – state of democracy in the Nordic Countries”). Tuorein esimerkki on käynnissä olevan Tanskan puheenjohtajuuskauden ohjelmatavoite ”nuorten osallisuudesta kestävissä yhteisöissä”.

Demokratiatyö on osa pohjoismaisen yhteistyön vision toimeenpanoa, joten suomalais-ruotsalais-abvenanmaalaisten valtuuskunta ja/ tai suomalais-ruotsalais-tanskalaisena yhteistyönä järjestettävä kansainvälinen demokratiakonferenssi sopisi hyvin osaksi PMN:n Suomen puheenjohtajuusohjelmaa.

3 Suomen, Ruotsin ja Ahvenanmaan hallitusten demokratiapolitiikka

Suomella, Ruotsilla ja Ahvenanmaalla on pitkät perinteet hallintonsa demokraattisuuden edistämisessä. Ruotsin valtiopäivillä vuonna 1766 hyväksytty painovapausasetus oli maailman ensimmäinen julkisuuslaki. Suomi oli ensimmäisiä yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden käyttöönottajia: maailman ensimmäiset naiskansanedustajat valittiin Suomessa vuonna 1907. Ruotsissa yleiseen ja yhtäläiseen äänioikeuteen siirryttiin vuonna 1921. Samana vuonna Kansainliitto antoi päätöksensä Ahvenanmaan oikeudesta demokraattiseen itsehallintoon osana Suomea.

Suomen ja Ruotsin demokratiakehityksen vertailun kannalta kiinnostava on ollut Demokratian voimavirrat –hanke. Loppuraportissa kymmenen tutkijaa käsittelee Suomen ja Ruotsin kehitystä 1800-luvun lopulta 2020-luvulle niin poliittisen kulttuurin, maailmantalouden, teknologian murrosten kuin geopolitiikan näkökulmasta. Hankkeen tutkijat pitivät Suomea ja Ruotsia harvinaisen vakaina poliittisina järjestelminä mutta arvelivat, että juuri sen vuoksi niiden voi olla vaikea uudistaa itseään. (Meinander, Karonen & Östberg, Kansanvallan polkuja, 2018).

3.1 Suomen demokratiapolitiikka

Suomen valtiolla on ollut 2000-luvulta lähtien demokratiapolitiittinen toimintaohjelma. Myös Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa (10.12.2019) linjataan, että hallitus käynnistää vuoteen 2025 ulottuvan, hallinnonalat ylittävän demokratiaohjelman. Hallitusohjelman mukaan suomalaisen oikeusvaltion vahvistamisessa erityisenä tavoitteena on, että ”demokratia, osallisuus ja luottamus yhteiskunnan instituutioihin vahvistuvat”.

Valtioneuvoston periaatepäätös *Demokratiaohjelmaksi 2025* laaditaan vuonna 2022. Ensimmäinen vuosittainen toimintasuunnitelma demokratiahankkeille valmistui 27.3.2020. Hankkeet kattavat osallisuuden niin vaaleissa kuin vaalien välillä (kansalaисaloite,

kansanäänestykset, demokratiainnovaatiot), hallinnon avoimuuden, kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset kuin demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen ja nuorten osallisuuden.

Aiemman demokratiapoliittisen toimintaohjelman loppuraportissa (OM 2019) pidetään kansallisten toimien lisäksi tärkeänä kehittää demokratiaavaikuttamista ja –tukea osana Suomen ulko- ja kehityspoliittikaa. Tämä näkyy myös hallitusohjelmassa, jonka mukaan ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian ja vapauden edistäminen kuuluu keskeisesti hallituksen arvopohjaan myös ”kaikessa kansainvälisessä toiminnassa”.

Hallitusohjelman mukaan demokratian ja oikeusvaltion edistäminen nähdään erityisesti pohjana pohjoismaiselle yhteistyölle (*”Pohjoismaat jakavat samanlaisia arvoja demokratiasta, avoimuudesta ja hyvinvointivaltiosta”*) ja Eurooppa-politiikalle (*”Oikeusvaltioperiaatetta vahvistetaan. Kansalaisyhteiskuntaa tuetaan oikeusvaltion vahvistamiseksi”*). Demokratia mainitaan myös yhtenä hallituksen kehityspoliikan painopisteenä, mikä näkynyt Suomen demokratia- ja oikeusvaltioitten vahvistumisena mm. Demo Finlandin kautta.

Kansanvalta on osa Suomen tarinaa ja maakuvaa. Suomalaiset ovat olleet rakentamassa demokratiainnovaatioita, joita Suomi on pitänyt esillä ulkosuhteissaan. Suomi esimerkiksi isännöi Unescon mediavapauskonferenssin – Anders Chydenioksen Ruotsin valtiopäivillä aikaansaaman – painovapausasetuksen 250-vuotismerkkivuonna 2016.

Suomessa demokratiakeskustelua on käyty mm. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan, Magman, Sitran ja Suomen Akatemian demokratiahankkeissa. Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamista projekteista kiinnostavia ovat mm. Bibu-, Core-, Palo- ja All-Youth-hankkeet.¹ Yksi esimerkki on Bibu-

---

¹ Suomen Akatemian yhteydessä toimivan strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittaa yliopistojen yhteistyönä toteutettuja hankkeita kuten Kansalaisuuden kuilut ja kuplat –hanketta (BIBU), Yhteistoiminnallisia ratkaisuja sirpaloituvien

hankkeen alaisuudessa toimiva ja Demos Helsingin koordinoima demokratiakiihyttämö, jonka tavoitteena on demokratiainnovaatioiden kokeilu ja niiden levittäminen. Sitran Kansanvallan peruskorjaus -hankkeeseen ajankohtaisesti liittyy mm. Erätauko-säätiön käynnistyminen, kuntatason demokratiakokeilut ja verkostomaisen vallan arviointi. Esimerkki Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan operatiivisista tuloksista on ollut joukkoistamisen kokeileminen lainsääädännön valmistelussa. Magman Demokratian kohtalo -hanke johti myös yhden poliittisen vaikuttajan kirjan syntyn (Pär Stenbäck, Demokratia on pelastettava, 2019). Lisäksi viime vuonna ilmestyi useita tutkijoiden kirjoja, joissa käsitellään demokratian uudistumista ja toimintatilan laajentamista.² Suomessa on myös monipuolista ja vireää kansalaistoimintaa, joka tähtää demokratian kehittämiseen.³

Yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden uranuurtajana Suomen on luonteva olla aktiivinen demokratiavaikuttamisessa niin osana pohjoismaista yhteistyötä kuin osana Eurooppa- ja ulkopoliittikaa. Kumppaneita demokratiakeskustelun herättämiseen löytyy niin tutkimushankkeista kuin kansalaisyhteiskunnasta.

3.2 Ruotsin demokratiapolitiikka

Ruotsin demokratiapolitiikkaan on liittynyt demokratiaselvitysten laatinen. Vuosien 1990, 2000 ja 2016 demokratiaselvitysmietinnöt voidaan arvioida kattavuudeltaan merkittävimmiksi.

Ruotsin demokratian 100-vuotisjuhlavuoteen (2021) liittyen hallitus laati vuonna 2018 demokratiastrategian ja asetti demokratiakomitean

---

yhteiskuntien ongelmiin – käänne yhteishallintaan ympäristöpäättöksenteossa – hanketta (CORE), Osallistuminen pitkäjänteisessä päättöksenteossa –hanketta (PALO) ja Kaikki nuoret haluavat määräätä elämästään –hanketta (ALL-YOUTH).

² Näitä muita vuoden 2019 julkaisuja olivat mm. Demokratia utopiana ja sen vastavoimat (Teppo Eskelinen), Totuudenjälkeinen talouspolitiikka (Christer Lindholm) sekä Huipputulotiset (Anu Kantola & Hanna Kuusela).

³ Esimerkkejä ovat mm. Avoin yhteiskunta ry, Deliberatiivisen demokratian instituutti, Network Institute for Global Democratization (NIGD), Open Knowledge Finland ja Suomen Talousdemokratia ry.

johtamaan yhteistyöhanketta vuosina 2018-21. Peter Örnin johtama komitea julkaisi toimintasuunnitelmansa (*”Vår demokrati – värde att värna varje dag”*) maaliskuussa 2019. Osana juhlavuosia Ruotsissa on käyty aktiivista demokratiakeskustelua, josta yksi esimerkki on Ruotsin valtiopäivien julkaisema raportti demokratian tulevaisudesta.

Stefan Löfvenin hallitus on ohjelmassaan (21.1.2019) huomioinut sen, että Ruotsin demokratia täyttää 100 vuotta vuonna 2021. Hallitusohjelmassa on sitouduttu mm. demokraattisten instituutioiden puolustamiseen, vaalijärjestelmän kehittämiseen vaalimanipuloinnin torjumiseksi, mediavapauden edellytysten parantamiseen mediatuella sekä demokratiatuen painottamiseen osana kehitysyhteistyötä. Maaliskuussa 2020 hallitus päätti parlamentaarisen komitean perustamisesta vaalijärjestelmän kehittämistarpeiden selvittämiseksi.

Löfvenin hallituksen ulkopoliittisessa linjauskessä (13.2.2019) demokratian edistäminen esitettiin yhtenä hallituksen ulkopoliittikan kolmesta painopisteestä. Vuoden lopulla Ruotsi käynnisti Drive for Democracy -hankkeen, joka kytkee demokratian edistämisen läpileikkaavasti Ruotsin ulkosuhteisiin. Konkreettisia tavoitteita ovat mm. demokratiatuen kasvattaminen, dialogi muiden maiden kanssa, naisten oikeuksien ja aseman edistäminen sekä nuorten osallistaminen (*”Democracy Talks”*).

Ruotsin demokratiakeskusteluprofilin kannalta olennaista on myös se, että Varieties of Democracy -instituutin ja Kansainvälisen demokratia-instituutin (IDEA) demokratian tilaa käsittelevät analyysit ovat kansainvälisti tunnettuja. Ruotsiin vuonna 1995 perustettu IDEA, johon kuuluu jäseninä yli 30 hallitusta, on kehittynyt merkittäväksi kansainvälisen demokratiakeskustelun fasilitaattoriksi.

Kiinnostavaa on, että International IDEA fasilitoi kahdeksan merkittävimmän alueellisen järjestön demokratiadialogia.⁴

IDEA-instituutin isäntämaa Ruotsilla on demokratian edistäminen painopisteenä ulko- ja kehityspoliikkassaan – erityisesti tällä hetkellä ruotsalaisen demokratian 100-vuotisjuhluvuoden lähestyessä.

3.3 Ahvenanmaan demokratiapolitiikka

Ahvenanmaa näkee demokratian kehittämisen osana kestävän kehityksen politiikkaansa. Vuonna 2013 hyväksytyn kestävyysagendan visiossa rauhanomaiset suhteet, demokratia, tasa-arvo ja ihmisoikeudet kuvataan yhteiskunnan kulmakivinä. Yksi agendan strategisista tavoitteista koskee jokaisen todellista osallisuutta yhteiskunnassa, millä ymmärretään mm. naisten, miesten ja maahanmuuttajien edustusta päätöksenteossa.

Veronica Thörnroosin maakuntahallituksen ohjelmassa (10.12.2019) sitoudutaan Ahvenanmaan itsehallinnon ja demokratian kehittämiseen tärkeimpänä prioriteettina. Ahvenanmaan ainutlaatuinen yhteiskuntajärjestys nähdään menestyksellisenä konfliktinratkaisun mallina, jolle itsehallinnon 100-vuotisjuhlinnan myötä toivotaan laajaa kansainvälistä huomiota demokratian, rauhan ja kestävän kehityksen modernina esikuvana.

Itsehallintonsa ja demokratiansa juhlintaan ja kehittämiseen sitoutunut Ahvenanmaa on vuonna 2021 luonteva kumppani demokratian edistämishankkeeseen.

---

⁴ Demokratiatukea ja hyvää hallintoa koskevaan dialogiin (Inter-Regional Dialogue on Democracy, IRDD) osallistuvat AU, ASEAN, COE, EU, LAS, OAS, PIF ja SAARC. Dialogiin liittyy niin päajohtajataso tapaamisia kuin laajempien sidosryhmien työpajoja.

II:

Esitys ruotsalais-suomalaisesta demokratiavaltuuskunnasta

"Democracy is not a freeze-frame.

It's a continual process."

- Tarja Halonen (15.9.2017),

Suomen entinen tasavallan presidentti,
pohjoismaisessa journalismiseminaarissa

"We cannot sit idly by while autocrats and demagogues undermine these core (democratic) principles."

- Carl Bildt (16.2.2019),

Ruotsin entinen pää- ja ulkoministeri,
Atlantic Councilin demokratiakampanjan avauksessa

Suomi ja Ruotsi näkevät demokratian prosessina – ja ovat olleet aktiivisia demokratiapolitiikassa. Myös niiden poliittiset vaikuttajat, tutkijat ja kansalaisyhteiskunnan edustajat ovat olleet aktiivisia keskustelussa demokratian uudistamisesta ja sen kansainvälistä edistämisestä.

Näiden maiden eri toimijoiden kokoaminen yhteen valtuuskuntaan voisi toimia välineenä pohjoismaisen demokratiakeskustelun vauhdittamisessa.

Ajatus ruotsalais-suomalaisesta demokratiavaltuuskunnasta kumpuaa vuonna 2016 toteutetusta painovapauden 250-juhlavuodesta, jonka suojejana oli tasavallan presidentti Sauli Niinistö ja jonka toimintaa koordinoi pääosin suomalaisista vaikuttajista koottu 250-valtuuskunta.

Tämä esitys soveltaa vuoden 2016 kokemuksia ruotsalais-suomalais-ahvenanmaalaiseen yhteistyöhön demokratiakulttuurin vahvistamiseksi ja demokratiakeskustelun edistämiseksi.

1 Valtuuskunnan tarkoitus, nimi ja toiminta

Valtuuskunnan tarkoituksesta voisi olla

- vahvistaa sitoutumista demokratiakulttuuriin osana taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kehitystä Ahvenanmaalla, Ruotsissa, Suomessa ja koko Pohjolassa,
- edistää keskustelua globalisaation ja digitalisaation vaikutuksesta demokratiaan, demokratian tilasta ja uudistumisesta sekä aloitteista, joilla edistetään ihmisten osallisuutta ja sananvapautta sekä hallinnon avoimuutta,
- tehdä pohjoismaista aktiivisempia demokratia-vaikuttajia eurooppalaisessa keskustelussa demokratioiden kriisinsietokyvystä ja kansainvälisen demokratia- ja oikeusvaltioitten vahvistamisesta.

Valtuuskunnan toiminta kestääsi Pohjoismaiden ministerineuvoston 50-vuotisjuhlavuoden ajan (tarkemmin joulukuusta 2020 joulukuuhun 2021).

Tarkoituksesta toteuttamiseksi

- valtuuskunta kokoontuisi kolme kertaa: aloituskokous joulukuussa 2020 (Helsinki), kesäkokous elokuussa 2021 (Kokkola) ja päätöskokous joulukuussa 2021
  - Kukin kokous sisältäisi toiminnan tilannekatsauksen (ml verkostoituminen, osallistuminen tilaisuuksiin, tapahtumakalenteri) ja sisällöllisen seminaariosuuden.
- valtuuskunta verkostoituisi pohjoismaisten ja eurooppalaisten demokratia-foorumioiden kanssa ja osallistuisi keskeisiin kansainvälisiin demokratiatapahtumiin⁵,
- valtuuskunta järjestäisi yhteistyössä jäsentensä ja kumppaniensa kanssa demokratiatapahtumia ainakin Brysselissä (maaliskuu 2021), Kokkolassa (elokuu 2021) ja Helsingissä (joulukuu 2021).

---

⁵ Tällaisia ovat mm. Maailman demokratiafoorumi, Ateenan demokratiafoorumi ja Kööpenhaminan demokratiahuippukokous.

- Selvitetään mahdollisuudet järjestää tilaisuudet erityisesti Ruotsissa ja Ahvenanmaalla. Kannustetaan jäseniä yhteistyötapahtumien järjestämiseen.

Valtuuskunnan nimi voisi olla ”Chydenius Forum för Demokrati / Demokratiafoorumi Chydenius / Chydenius Forum for Democracy”, jonka henkisi ruotsalais-suomalaisista perintöä mainitsematta Ahvenanmaata, Ruotsia, Suomea tai pohjoismaisutta valtuuskunnan nimessä.

Valtuuskunnan koollekutsujina voisivat tulla kyseeseen esimerkiksi Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus (SE/FI) ja Anders Chydenius –säätiö (FI) sekä yksi ruotsalainen ja yksi ahvenanmaalainen kumppani.⁶

2 Valtuuskunنان luonne, johto ja kokoonpano

Valtuuskunnan jäsenenä ei ole tavoitteena sitoutua laajempiin yhteisiin näkemyksiin, vaan valtuuskunnan jäsenyys viestii yleislontoista tukea valtuuskunnan tarkoitukselle.

Valtuuskunta ei pyri yhteisiin kannanottoihin, vaan se tarjoaa foorumin tiedon ja näkemysten vaihdolle. Valtuuskunta kannustaa kuitenkin jäseniään yksin tai yhdessä osallistumaan julkiseen keskusteluun demokratiaasta.

Valtuuskunta tekee päätöksiä lähinnä siitä, missä tapahtumissa valtuuskunta voidaan mainita yhtenä järjestäjänä. Edellytyksenä on, että tilaisus tukee valtuuskunnan tarkoitusta ja että vähintään kaksi valtuuskunnan jäsentä tekee asiasta esityksen. Arvion ja päätöksen asiasta tekee työvaliokunta.

---

⁶ Näiden yhteenliittymänä valtuuskunta voisi hakea myös Pohjoismaiden ministerineuvoston tukea toiminnalleen, kun se edustaisi kahdessa maassa ja yhdellä itsehallintoalueella toimivia tahoja.

Valtuuskuntaan voisi koota demokratiakeskustelun kannalta merkittäviä tahoja ja henkilöitä moniarvoisesta ja eri yhteiskunnan toimialoja kooten. Huomiota voisi kiinnittää myös tavoitteeseen tuoda yhteen demokratiakeskustelun perinteisiä ja uusia toimijoita.

Suojelijoiksi tai rinnakkaispuheenjohtajiksi voisi pyytää entisiä valtionpäämiehiä, entisiä hallituksen pääministereitä tai entisiä maakuntahallituksen johtajia Suomesta, Ruotsista ja Ahvenanmaalta.

Valtuuskunnan toimintaa koordinoisi työvaliokunta, johon voisivat kuulua:

- valtuuskunnan varapuheenjohtajina entinen Porvoon hiippakunnan piispa Björn Vikström (FI, AC-säätiö) sekä yksi ruotsalainen yhteistyökumppanin edustaja (SE, Hanasaari)
ja
- sihteeristönä Henrik Huldén (Hanasaaren kultuurikeskus) ja asiamies Juha Mustonen (Anders Chydenius –säätiö).

Valtuuskuntaan voisi kutsua Suomesta, Ruotsista ja Ahvenanmaalta noin 60 henkilöä, jotka edustaisivat poliittisia vaikuttajia, julkishallintoa (ml hallituksen välistä järjestöjä), ei-valtiollisia toimijoita, yliopisto- ja tutkimusmaailmaa sekä yrityselämää.

3 Juhlavuoden valmistelu ja tapahtumat

Ensivaiheessa tulisi päättää valtuuskunnan koollekutsujat (kesä 2020). Koollekutsujien tulisi jatkaa yhteisvalmistelua ml työnjako ja rahoitus ja tehdä viralliset päätökset hankkeen toteuttamisesta (kesä 2020).

Toisessa vaiheessa koollekutsujien tulisi esittää kutsu korkean tason suojejiloille/ puheenjohtajille (elokuu) ja julkistaa hanke suojejoiden selvityä. Julkistaminen tapahtuisi Anders Chydenius –säätiön ja kumppaneiden 22.8.2020 Kokkolassa järjestämässä demokratia-aiheisessa Chydenius-seminaarissa ”Kestävä kasvu ja kansanvalta

koronan jälkeen?”, johon kutsutaan keskustelijoiksi valtiojohdon, Euroopan komission ja Pohjoismaiden ministerineuvoston edustajia sekä demokratian, sananvapauden ja ulkopoliittikan asiantuntijoita.

Kolmannessa vaiheessa koollekutsujien tai suojejijoiden tulisi esittää kutsu valtuuskunnan toivotuille jäsenille (syys-lokakuu), jotta ensimmäinen kokous voitaisiin pitää Espoon Hanasaaressa 7.12.2020. Ensimmäisessä kokouksessaan valtuuskunta voisi käsitellä toimintasuunnitelmaa vuodelle 2021.

Juhlavuonna demokratiavaltuuskunta voisi järjestää esimerkiksi seuraavia tapahtumia:

Avausseminaari ”Alhaalta kasvava demokratia – verkostovaikuttajaksi kasvetaan”

Seminaarin voisi järjestää valtuuskunnan ensimmäisen kokouksen yhteydessä esimerkiksi 7.12. (ihmisoikeuksien päivä 10.12.). Pääyhteistyökumppanina voisi olla Sitra, Suomen Opetushallitus, Teach for Sweden sekä Helsingin ja Tukholman yliopistot. Tämä tilaisuus voisi keskittyä verkostomaiseen vaikuttamiseen (vrt Sitran hanke vuonna 2020) sekä koulujen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen sekä vapaan kansalaistoiminnan merkitykseen aktiiviseen kansalaisuuteen kasvamisessa. Puhujiksi kutsutaan valtuuskunnan jäseniä. Avaajaksi voisi kutsua valtiojohdon edustajan.

Brysselin kansainvälinen seminaari ”Demokratiatuki osana EU:n ulkopoliittikkaa”

Seminaarin voisi järjestää 25.3.2021, jolloin EU:n ulkosuhteiden ihmisoikeus- ja demokratiatoimintaohjelman hyväksymisestä on kulunut tasavuosi. Yhteistyökumppaneina voisi olla Suomen (PMN-pj), Ruotsin (IDEA-pj), Puolan (Visegrad-pj) ja Portugalin (EU-pj) EU-edustustot sekä European Partnership for Democracy, European Network of Political Foundations ja International IDEA. Tämä tilaisuus voisi keskittyä EU:n kansainväliseen

demokratiatukeen. Puhujiksi voisi kutsua komissaarin, Suomen ja Ruotsin ministereitä, muiden EU-instituutioiden edustajia, eurooppalaisen kansalaisyhteiskunnan edustajia sekä valtuuskunnan jäseniä. Paikkana voisi olla Suomen pysyvä EU-edustusto.

Tukholman tilaisuus ”Äänioikeutta yli 100 vuotta – mihin tasa-arvon edelläkävijyys haastaa meitä tänään?”

Selvitetään konseptia ja mahdollisia kumppaneita tämän järjestämiseksi.

Merenkurkun kesäseminaari ”Demokratia osana menestyviä kaupunkeja”

Seminaarin voisi järjestää Kokkolassa venetsialaisten viikonloppuna 28.8.2021 tai kansainvälisenä demokratian päivänä 15.9.2021. Sen pääyhteytyökumppanina voisi olla Merenkurkun Neuvosto, jossa on jäseninä Suomen ja Ruotsin alue- ja paikallishallintoa Merenkurkun alueelta. Kumppaneina voisivat olla myös Uumajan, Vaasan ja Jyväskylän yliopistot. Teemana voisi olla demokraattisen osallisuuden vahvistaminen alue- ja paikallistasolla. Teema tukee Pohjoismaiden Ministerineuvoston painopistettä kestävästä kaupunkikehityksestä, johon liittyy osallistavien kaupunkien kehittäminen sekä digitalisoinnin mahdollisuksien hyödyntäminen osana sitä. Paikkana voisi olla Kokkolan kaupungintalon auditorio.

Abvenanmaan tilaisuus ”Demokraattinen itsehallinto – kansainvälinen vientituote?”

Selvitetään konseptia ja mahdollisia kumppaneita tämän järjestämiseksi.

Helsingin päätösseminaari ”Demokratian globaali tila – mitä tulos tarkoittaa Pohjoismaille?”

Valtuuskunnan kokouksen yhteydessä joulukuussa 2021 valtuuskunta voisi järjestää päätötilaisuuden demokratiakeskustelun edistämiseksi esimerkiksi 3.12. (maailman ensimmäisen julkisuuslain

vuosipäivä 2.12.). Puhujiksi kutsutaan valtuuskunnan jäseniä. Sen pääyhteistyökumppanina voisi olla Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), jonka jäseniä sekä Suomi että Ruotsi ovat. Seminaarissa voitaisiin julkistaa IDEAn kahden välein laatima raportti demokratian kansainvälisestä tilasta. Paikkana voisi olla Hanasaari.

Valmisteluvaiheessa tulisi laatia budjetti. Siinä tulisi arvioida valtuuskunnan sihteeristön työpanoksen, valtuuskunnan verkkosivujen, mahdollisen julkaisun sekä seminaarien kustannukset. Rahoitusta voisi selvittää esimerkiksi suomalais-ruotsalaista yhteistyötä ja pohjoismaista yhteistyötä rahoittavista säätiöistä ja rahastoista.

III: Loppusanat

"Coronavirus pandemic is a human crisis that is fast becoming a human rights crisis. ... Against the background of rising ethnonationalism, populism, authoritarianism, and the pushback against human rights in some countries, the crisis can provide a pretext to adopt repressive measures for purposes unrelated to the pandemic."

– YK:n pääsihteeri António Guterres
23.4.2020 julkaisemassaan videoviestissä

Taloudellisen globalisaation, ilmastonmuutoksen ja teknologisen murroksen oloissa keskustelulle demokratian uudistumisesta on tilausta. Lisäontta demokratiakeskustelulle antaa ajankohtainen pandemiatilanne, jonka on ennakoitu kehittyvän demokratian stressitestiksi – tai YK:n pääsihteerin arvion mukaan jopa ihmisoikeuskriisiksi.

Pandemian hoidossa demokratioiden ja autokratioiden suoriutumisesta on käyty keskustelua. Tilanteessa on nähty narratiivikamppailun aineksia.

Jotkut tutkijat uskovat, että pitkällä aikavälillä läpinäkyvyys, legitimitteetti ja itsekorjautuvuus auttavat demokratioita hallitsemaan monimutkaisia ongelmia itsevaltaisia järjestelmiä paremmin. Läpinäkyvyyden vuoksi liberaalien demokratioiden on kuitenkin perattava avoimesti kriisiresilienssinsä vahvuudet ja haavoittuvuudet, jotta demokratian vetovoima voi säilyä ja vahvistua.

Informaatiovaikuttamiseen on saatu kytkeettyä myös Kiinan hallituksen suhtautuminen Hongkongin mielenosoituksiin ja Yhdysvaltain hallituksen suhtautuminen Black lives matter – mielenosoituksiin eri puolilla Yhdysvaltoja.

Narratiivikamppailun rinnalla on keskusteltu myös kriisin vaikutuksesta demokratian suuntaan.

Poikkeusolojen valvontatoimien ja kansalaisoikeuksien rajoitusten on ennakoitu madaltavan kynnystä jatkaa tällä tiellä. Puheet viruksen vastaisesta sodasta viestivät määriteltoisuudesta, mutta ne tuovat myös mieleen terrorismin vastaisen sodan ja sen vaikutukset perusoikeuksien kunnioitukseen. Kriisin jäljet voivat näkyä viimeistään seuraavan kriisin osuessa kohdalle. Unkarissakin pandemiaratkaisut olivat jatkoa kehitykselle, jota oli perusteltu maahanmuuttoon liittyvällä poikkeustilapuheella.

Ihmisten on saatava ilmaista turhautumisensa, valita johtajansa, valvoa vallanpitäjiään ja saatava sanoa varoituksensa ilman pelkoa - myös silloin, kun uusi pandemia siintää horisontissa. Tähän kansainvälisten demokratiainstituutti IDEAn näkemykseen on syytä yhtyä.⁷

Keskustelu demokratioista on ajankohtaista myös koronakriisin jälkeisen talouskriisin taltuttamisessa. Siinä työssä emme tarvitse vain tervettä taloutta vaan myös tervettä demokratiaa. Tämä koskee myös Suomea ja Ruotsia.

Pandemian aikana Suomi ja Ruotsi tekivät päätöksiä, joita perusteltiin kansanterveyden tutkitulla tiedolla, jotka tehtiin yhteistyössä parlamentin kanssa ja joista sai käydä julkista keskustelua. Samanaikaista demokraattisiin instituutioihin kohdistuvaa luottamusta ja kriittisen keskustelun vapautta tarvitaan myös menestykselliseen nousuun kässillä olevasta talouskriisistä.

Toivon, että selvitystyö ja siihen liittyvät esitykset ovat hyödyksi Anders Chydenius -säätiölle ja Hanasaaren ruotsalais-suomalaiselle kulttuurikeskukselle niiden arviodessa toimintaansa Suomen ja Ruotsin demokratiayhteistyön vahvistamiseksi.

---

⁷ Tähän tapaan totesi kolumnissaan ruotsalainen Institute for Democracy and Electoral Assistance -instituutin analyysiysikön vetäjä Annika Silva-Leander (OmVärlden 8.4.2020).

Lisäksi toivon, että esiselvitys voisi inspiroida sellaisia kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja sellaisia rahoittajatahoja, jotka jakavat tavoitteet demokratiakulttuuriin sitoutumisen vahvistamisesta ja pohjoismaiden roolin vahvistamisesta kansainvälisessä demokratiakeskustelussa.

Olen iloinen, että demokratiatyöskentelyn seuraava askel on jo päätetty. Kokkolan Chydenius-seminaarin järjestäjät ovat valinneet demokratian teemaksi ensi kesän tilaisuudelleen (22.8.): työotsikkona on ”Kestävä kasvu ja kansanvalta koronan jälkeen?”. Tämä selvitystyö palvelee myös tämän seminaarin yhtenä tausta-aineistonä.

Kokkolassa kansainvälisenä parlamentarismin päivänä 30.6.2020

Juha Mustonen
Anders Chydenius -säätiön asiamies

Kansainvälistä kirjallisuutta

Acemoglu, Daron & Robinson, James A., 2019, *The Narrow Corridor: State, Societies And the Fate of Liberty*, Penguin Press.

Archibugi, Daniele, Koenig-Archibugi, Mathias, and Marchetti, Raffaele (eds.), 2012, *Global Democracy: Normative and Empirical Perspectives*, Cambridge University Press.

Botsman, Rachel, 2017, *Who Can You Trust?: How Technology Brought Us Together and Why It Might Drive Us Apart*, PublicAffairs.

Crouch, Colin, 2004, *Post-Democracy*, Polity Press.

Crouch, Colin, 2020, *Post-Democracy After the Crises*, Polity Press.

Dyson, Ben & Jackson, Andrew, 2012, *Modernising Money: Why Our Monetary System is Broken and How it Can be Fixed*, Positive Money.

Fukuyama, Francis, 2018, *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment*, Farrar, Straus and Giroux. (suomennos 2020)

Harari, Yuval Noah, 2016, *Homo Deus: A Brief History of Tomorrow*, Harvill Secker. (hepreaksi jo 2015, suomennos 2017)

Harari, Yuval Noah, 2018, *21 Lessons for the 21st Century*, Spiegel & Grau / Jonathan Cape. (suomennos 2018)

Mounk, Yascha, 2018, *The People vs. Democracy: Why Our Freedom Is in Danger and How to Save It*, Harvard University Press.

Piketty, Thomas, 2013, *Capital in the Twenty-First Century*, Harvard University Press. (suomennos 2016)

Rodrik, Dani, 2011, *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*, W.W. Norton. (suomennos 2016)

Zuboff, Shoshana, 2019, *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*, Profile Books.

Historiikki:
Anders Chydenius -säätiö 2001-2020

Säätiön ovat vuonna 2001 perustaneet Kokkolan kaupunki ja Chydenius-instituutin kannatusyhdistys ry. Ensimmäisen lahjoituksen (2000) säätiölle teki presidentti Mauno Koivisto. Säätiön tarkoituksena on Anders Chydeniuksen ajatusten ja perinteen pohjalta edistää talouden vapautumisesta ja sen seurausista käytävää keskustelua, tukea siihen kohdistuvaa tieteellistä tutkimusta sekä vaikuttaa sitä koskevaan päätöksentekoon eettisiä arvoja korostaen.

Valtiopäivämies ja Kokkolan kirkkoherra Anders Chydenius (1729–1803) puhui talouden vapauttamisesta mutta korosti, että talous oli olemassa ihmistä varten. Elämänkerran kirjoittaja Pentti Virrankoski luonnehti häntä valistusaatteiden ja pietismin innoittamaksi demokraattiseksi poliitikoksi. Demokraattiin arvoihin perustuvan eettisen yhteiskuntakeskustelun tarve ei näytä väheneväni. Siksi säätiö kokoaan yhteen tutkijoita, ajattelijoita, päättäjiä ja muita vaikuttajia pohtimaan avoimen talouden ja avoimen yhteiskunnan haasteita ja mahdollisuuksia.

*Kuvataiteilija Bo Aurénin
Chydenius-mitali (1979).*

Tietämisen vapauden päivän seminaarit

Vuodesta 2007 alkaen säädöllisenä toimintamuotona on ollut *Tietämisen vapauden päivän* (2.12.) viettäminen yhteistyössä Helsingin Sanomain Säätiön kanssa.

Seminaarit on pääosin järjestetty Helsingissä Päivälehden museossa – kaksi kertaa Hanasaarella, kerran Eduskunnassa ja kerran Helsingin kaupungintalolla. Ruotsalais-suomalaisessa yhteistyössä keskeisiä toimijoita ovat vuosien varrella olleet mm. Dagens Nyheter, Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus sekä Toimittajat yli rajojen -järjestöt Suomessa ja Ruotsissa.

Vuonna 2009 seminaari järjestettiin Tukholmassa osana Merkkivuosi 1809 -tapahtumia. Säätiön julkaisusarjan neljäs julkaisu perustui vuosina 2007–2009 pidetyissä tietämisen vapauden päivän seminaareissa pidettyihin ruotsinkielisiin esitelmiiin.

Kuva: Helsingin Sanomain Säätiö

Seminaariin Päivälehden museossa (2008) osallistuivat Ruotsin EU-ministeri Cecilia Malmström, Suomen eurooppaministeri Astrid Thors, presidentti Mauno Koivisto ja Etyjin mediavaltuutettu Miklos Haraszti.

Anders Chydenius -vapaakauppaseminaarit

Vapaakaupan ja markkinatalouden eettisiä ulottuvuuksia on tutkittu jo vuonna 2003 Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA:n kanssa toteutetussa ”Hyve ja markkinatalous” -hankkeessa.

Säännöllisenä toimintamuotona – vuodesta 2009 alkaen – on ollut *Anders Chydenius –vapaakauppaseminaarien* järjestäminen kesäisin Kokkolassa. Esikuvana on ollut Kokkolassa vuonna 1994 pääministeri Esko Ahon isännöimä tilaisuus, johon osallistui myös Euroopan komission puheenjohtaja Jacques Delors.

Kokkolan kaupungin ja Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen lisäksi kumppaneihin ovat kuuluneet mm. Osuuskauppa KPO, Keski-Pohjanmaan Osuuspankki, Pohjanmaan kauppakamari ja Keskipohjanmaa-lehti. Yhteistyö Kokkolan Oopperakesän kanssa on antanut kesäseminaareille oman tunnelmansa monena vuonna. Myös Merenkurkun Neuvosto on ollut mukana yhteistyössä.

Kuva: Aki Paavola

Myös vuoden 2009 seminaari kokosi Kokkola-salin täyteen kuulijoita.

Kuva: Aki Paavola

Ensimmäisessä Anders Chydenius -vapaakauppaseminaarissa vuonna 2009 puhuivat Tasavallan presidentti Tarja Halonen, entinen pääministeri Esko Aho, EU-komissaari Olli Rehn ja puoluejohtaja Jutta Urpilainen.

Kuva: Anders Chydenius -säätiö

Ensimmäinen Chydenius-mitali (2007) luovutettiin Linus Torvaldsille.

Chydeniuksen avoimuusmitalit

Tunnustuksena "kansainvälisti merkittävästä toiminnasta Chydeniuksen avoimuusperiaatteiden hyväksi" säätiö on myöntänyt *Chydenius-mitaleja* yhdessä Chydenius-instituutin kannatusyhdistyksen kanssa.

Avoimuusmitalilla on huomioitu avointen innovaatioiden edistämistä (Linux-käyttöjärjestelmän kehittäjä Linus Torvalds 2007), kansainvälisen järjestöjen sananvapaus- ja avoimuustyötä (Etyjin mediavaltuutettu Miklos Haraszti 2008, Unescon pääjohtaja Irina Bokova 2015), pääomavirtoja tutkivaa journalismia (taloustoimittaja Jyri Hänninen ja TV-toimittaja Minna Knus-Galán 2014) sekä lobbauksen ja vaalikampanjoinnin avoimuutta ajavaa kansalaistoimintaa (Open Knowledge Finland ry ja ProCom Viestinnän ammattilaiset ry 2017, Avoin yhteiskunta ry:n Faktabaari 2018).

Juhlavuosia

Säätiön varsinaisen toiminta käynnistyi juhlavuodella 2003. Chydeniuksen kuoleman 200-vuotismerkkivuoden aikana säätiö toteutti mm. seminaareja ja näytelyjä Ruotsin ja Suomen parlamenteissa. Kokkolassa pidetyssä juhlassa tasavallan presidentti Tarja Halonen teki aloitteen Chydeniuksen koottujen teosten toimittamisesta.

Anders Chydenius -säätiön julkaisuja –sarjassa ilmestyi vuonna 2005 ”*Yhteinen vapaus. Anders Chydeniuksen ajatuukset nykyajassa*”, johon on koottu juhlavuoden 2003 seminaareissa pidetyt esitelmat.

Vuonna 2006 säätiö vietti Chydeniuksen aikaansaaman painovapausasetuksen 240-vuotisjuhlavuotta. Säätiö järjesti seminaarin yhteistyössä kansainvälisen Eurooppa-liikkeen kanssa EU:n demokratioista ja avoimuudesta: mukana oli mm. eduskunnan puhemies Paavo Lipponen ja Euroopan parlamentin johtavia vaikuttajia. Samassa yhteydessä säätiö julkaisi englanninkielisen kirjan

"The World's First Freedom of Information Act. Anders Chydenius' Legacy Today", joka sisältää painovapausasetuksen englanninkielisen käännöksen ja asiantuntijapuheenvuoroja tietämisen vapaudesta.

Vuonna 2016 toteutettiin painovapauden 250-vuotisjuhlavuosi, jonka teemana oli ”Oikeus tietää – oikeus sanoa” ja jonka suojelijana oli tasavallan presidentti Sauli Niinistö. Juhlaviotta koordinoimaan säätiö perusti yhteistyössä Helsingin Sanomain Säätiön kanssa 250-valtuuskunnan, jonka puheenjohtajina toimivat Gustav Björkstrand ja Kaius Niemi.

Säätiön ja kumppanien aloitteesta Suomi isännöi Unescon järjestämän Mailman lehdistövapauden päivän konferenssin Finlandia-talolla. Myös ulkoministeriö ja sen edustustot tapahtumineen huomioivat juhlavioden. Vuonna 2016 tehtiin yhteistyötä myös Suomalaisen kirjoituskilpailun kanssa.

Kuva: Helsingin Sanomain Säätiö

250-valtuuskunnan kokouksessa vuonna 2016 ovat mm. säätiön hallituksen jäsenet professori Gustav Björkstrand (kesk), professori Sverker Gustavsson (oik) ja Kokkolan kaupunginjohtaja Antti Isotalus (toinen rivi). Mukana on myös asiamies Juha Mustonen (vas).

Tällä hetkellä säätiö valmistautuu viettämään 20-vuotisjuhlavuottaan vuonna 2021. Valmistelujen johtoajatus liittyy Chydeniuksen demokratiperintöön ja pohjoismaisen demokratiakeskustelun edistämiseen. Juhlavuosi käynnistyy jo vuonna 2020, jolloin Kokkolan kaupunki viettää 400-vuotisjuhlavuottaan.

Säätiö on kumppaniensa kanssa esittänyt Suomen hallitukselle demokratiateemaa pohjoismaisen puheenjohtajuusvuoden ohjelmaan. Chydenius itse osoitti, että aloitteet kansainvälisessä keskustelussa voivat tulla myös suurten keskusten ulkopuolelta.

Koottujen teosten toimitustyö

Tieteellisesti merkittävin saavutus on Anders Chydeniuksen koottujen teosten tieteellinen toimitustyö, jonka tuloksena julkaistiin Chydeniuksen koko kirjallinen tuotanto alkukielessä (5 nidettä), suomennoksena (5 nidettä) ja osin englanniksi (1 nide). Valmistuttuaan kootut teokset julkaistiin myös sähköisesti (<https://chydenius.kootutteokset.fi>).

Hanke oli merkittävä kansalliskirjallisuuden julkaisutyö. Hankkeen toteuttivat yhteistyössä Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Anders Chydenius -säätiö ja Chydenius-instituutti kannatusyhdistys ry vuosina 2006-2016.

Toimituskunnan puheenjohtajana toimi professori Gustav Björkstrand ja toimittajina Maren Jonasson ja Pertti Hyttinen. Englanninkielinen valikoima julkaistiin nimellä *“Anticipating The Wealth of Nations: The Selected Works of Anders Chydenius, 1729–1803”* (Routledge 2011), johon johdannon kirjoitti Uppsalan yliopiston professori Lars Magnusson.

Teosarjan ensimmäinen osa luovutettiin Tasavallan presidentti Sauli Niinistölle, arkkipiispa Kari Mäkiselle ja Ruotsin suurlähetttiläs Anders Lidénille vuonna 2012.

Säätiön hallituksen ja koottujen teosten toimituskunnan puheenjohtaja Gustav Björkstrand luovutti ensikappaleen Tasavallan presidentti Sauli Niinistölle joulukuussa 2012.

Kuva: Tasavallan presidentin kanslia/ Matti Porre

Vuonna 2013 ensimmäinen osa luovutettiin myös Suomen eduskunnan puhemies Eero Heinälumalle, Ruotsin keskuspankin pääjohtaja Stefan Ingvesille ja Suomen keskuspankin pääjohtaja Erkki Liikaselle vuonna 2013.

Tieteellisen työn kannustamiseen ovat liittyneet myös säätiön myöntämät pro gradu -apurahat.

Säätiön hallinto

Säätiön hallituksen valitsee vuosikokous, jonka yhteydessä on järjestetty seminaari vuodesta 2018 alkaen. Osan jäsenistä nimeävät Kokkolan kaupunki ja Chydenius-instituutin kannatusyhdistys. Sääntöjen mukaan hallituksen jäseniä valittaessa tulee ottaa huomioon kulttuurin, koulutuksen, tutkimuksen, kirkon ja talouselämän edustus.

Säätiön hallituksen puheenjohtajina ovat aiemmin toimineet Åbo Akademin rehtorina ja Porvoon hiippakunnan piispana toiminut Gustav Björkstrand (2001-2017) sekä Euroopan komission jäsenenä ja Suomen Pankin pääjohtajana toiminut Erkki Liikanen (2017-2020). Ruotsalais-suomalaisesta yhteistyön tavoitteesta viestii se, että varapuheenjohtajina ovat toimineet Ruotsin valtiopäivien varapuhemies ja Uppsalan läänin maaherra Anders Björck (2001-2004) ja Uppsalan yliopiston professori Sverker Gustavsson (2005-2018).

Tällä hetkellä säätiön hallituksen puheenjohtajana toimii Porvoon hiippakunnan emerituspiispa Björn Vikström ja varapuheenjohtajana Jyväskylän yliopiston emeritarehtori Aino Sallinen. Säätiön hallituksen jäseniä ovat myös Ulkoliittisen instituutin johtaja Mika Aaltola, kulttuurivaikuttaja Leif Jakobsson, ihmisoikeusasiantuntija Kristiina Kouros, SOK:n kenttäjohtaja Artti Laine, Kokkolan kaupunginjohtaja Stina Mattila, Helsingin Sanomien päätoimittaja Kaius Niemi ja Vaasan yliopiston hallituksen puheenjohtaja Johnny Åkerholm.

Säätiön hallituksen nykyinen puheenjohtaja Björn Vikström kiitti edeltäjäänsä Erkki Liikasta yhdessä asiamies Juha Mustosen kanssa Esa Riipan teoksella "Siirtolainen" helmikuussa 2020.

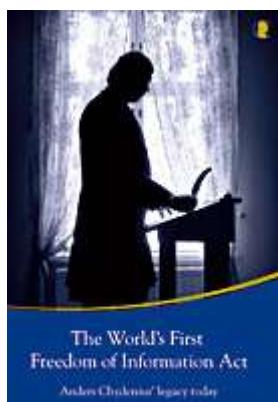
Vuodesta 2006 säätiön asiamiehenä on toiminut valtiotieteiden maisteri Juha Mustonen. Aiemmin asiamiehinä ovat toimineet valtiotieteiden maisteri Matti Kalliokoski ja Chydenius-tutkija Pertti Hyttinen.

Verkossa voi tutustua säätiön toimintaan (chydenius.net) ja Anders Chydeniuksen elämäntyöhön (Anders.Chydenius.fi).

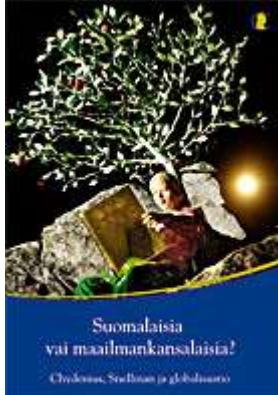
Anders Chydenius –säätiön julkaisuja 1
Yhteinen vapaus. Anders Chydeniuksen ajatuksset nykyajassa.
ISBN 952-99519-0-6 (nid.), ISBN 952-99519-1-4 (PDF)
Julkaisupäivä 7.4.2005

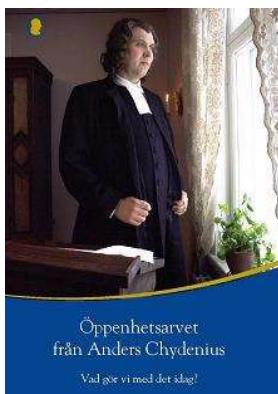
Anders Chydenius –säätiön julkaisuja 2
The World's First Freedom of Information Act. Anders Chydenius' Legacy Today.
ISBN 952-99519-2-2, ISBN 952-99519-3-0 (PDF)
Julkaisupäivä 1.12.2006

Anders Chydenius -säätiön julkaisuja 3
Suomalaisia vai maailmankansalaisia? Chydenius, Snellman ja
globalisaatio.
ISBN 978-952-99519-4-9, ISSN 1795-5297, Julkaisupäivä 9.6.2007

Anders Chydenius -säätiön julkaisuja 4
Öppenhetsarvet från Chydenius – vad gör vi med det i dag?
ISBN 978-952-99519-5-6 (nid.), ISBN 978-952-99519-6-3 (PDF)
Julkaisupäivä 2.12.2010

Kutsu Kokkolan Chydenius-seminaariin la 22.8.2020

Kestävä kasvu ja kansanvalta koronan jälkeen?

13.30 Seminaarin avaus

Tervetuliaissanat

Stina Mattila, Kokkolan kaupunginjohtaja
Demokraattinen innovointi Chydeniuksen perintöön

Björn Vikström, Anders Chydenius -säätiön hallituksen puheenjohtaja

13.45 Krisistä kestävään kasvuun

EU kestărän kasvun asialla

Jutta Urpilainen, Euroopan komission jäsen
Suomi pandemian jälkeiseen kasvuun

Mika Lintilä, elinkeinoministeri

Kasvun rahoitukseen näköalat

Jyrki Rantala, Keski-Pohjanmaan Osuuspankin toimitusjohtaja
Onko digiloikka tullut jäädäkseen?

Kim Biskop, Osuuskauppa KPO:n toimitusjohtaja
Keskustelu johtaa Tiina Ojutkangas, Keskipohjanmaa-lehden päätoimittaja

15.00 Kahvittauko

15.30 Kansanvallan näköalat kriisin jälkeen

Kestävä Pohjola (videotervehdys)

Paula Lehtomäki, Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri
Tarvitsemme oikeusvaltiota – mitä Unkarin tapaus meille opettaa?

Petri Tuomi-Nikula, Sitran vanhempi asiantuntija
Sananvapaus – sitä tarvitaan krisissä ja kriisin jälkeen

Kaius Niemi, Helsingin Sanomien päätoimittaja
Demokratian tuleraisuus kansainvälisesti

Mika Aaltola, Ulkopoliittisen instituutin johtaja
Keskustelu johtaa Aino Sallinen, Anders Chydenius-säätiön hallituksen varapuheenjohtaja

Päätössanat

Keijo Hämäläinen, Jyväskylän yliopiston rehtori

17.00 Seminaari päätyy

Seminaari on kaikille avoin, mutta osallistuminen edellyttää ilmoittautumista ennakkoon: www.chydenius.fi/seminaari

Porträtt av Anders Chydenius,
målat av konstnären Per Fjällström (Nedervetil kyrka)

Demokrati som en del av hållbar utveckling

Initiativ för att främja nordisk debatt om demokrati

Anders Chydenius-stiftelsens publikationer 5

Anders Chydenius-stiftelsens publikationer 5
Text: Juha Mustonen

Painotalo Välikangas
Karleby 2020

ISBN 978-952-99519-7-0 (inb.)
ISBN 978-952-99519-8-7 (PDF)
ISSN 1795-5297

Innehåll

Utgivarnas inledning:

Initiativ till demokratidebatt

53

Stödjarnas inledning:

För våra värden – för vår region

55

Ombudets utredning:

Demokrati som en del av hållbar utveckling – initiativ för att främja nordisk debatt om demokrati

57

I:

Aktuell kontext för demokratidebatt

i Norden och Europa

59

1 Den internationella demokratisituationen, -samarbete och -debatt

61

2 EU:s och Nordiska ministerrådets mål

68

3 Demokratipolitiken inom regeringarna i Finland, Sverige och på Åland

70

II:

Presentation av den svensk-finska demokratidelegationen

75

1 Delegationens syfte, namn och verksamhet

76

2 Delegationens natur, ledning och sammansättning

77

3 Förberedelser inför och evenemang under jubileumsåret

78

III:

Slutord

82

Internationell litteratur

85

Historik:

Anders Chydenius-stiftelsen 2001–2020

86

Utgivarnas inledning:

Initiativ till demokratidebatt

Nordiska ministerrådets 50-årsjubileumsår utgör en naturlig grund för en nordisk demokratidebatt. Samtidigt är år 2021 Finlands ordförandeår i Nordiska ministerrådet.

Anders Chydenius-stiftelsen, som firar sitt eget 20-årsjubileum år 2021, har som en del av förberedelserna inför jubileumsåret bett stiftelsens ombudsman utreda möjligheterna till ett demokratiinitiativ.

Även Hanaholmen Kulturcentrum för Sverige och Finland har varit aktivt: Temat för den svensk-finska kulturfondens 60-årsjubileumsår är den representativa demokratins framtid.

Det finns ett aktuellt behov av en internationell debatt om demokrati. Utredningar över demokratins globala status visar nämligen en nedåtgående trend. Samtidigt finns det även, vid sidan av en ”traditionell” representativ demokrati, också plats för ”nya” element inom direkt och debatterande demokrati.

I en debatt i anslutning till pandemin vad gäller sårbarheten för demokrati- och rättsstatsutvecklingen betonas också aktualiteten i fråga om auktoritära ledares åtgärder i en undantagssituation.

År 2021 finns särskilt naturliga grunder för det finsk-svensk-åländska demokratisamarbetet.

Finlands ordförandeår i Nordiska ministerrådet infaller samma år som 100-årsjubileumsåret för allmän och lika rösträtt i Sverige. Även Åland inleder 100-årsjubileumsfirandet av sin demokratiska självbestämmanderätt samma år.

Därmed har Hanaholmen Kulturcentrum för Sverige och Finland och Anders Chydenius-stiftelsen beslutat att tillsammans publicera utredningen ”Demokrati som en del av hållbar utveckling”.

Utredningsmannens presentation av den finsk-svenska demokratidelegationens publikation ”Chydenius Forum for Democracy” är värd en närmare titt. Vi vill rikta ett hjärtligt tack till ombudet Juha Mustonen för detta initiativ, som hjälper till att visa vägen för en demokratisk framtid efter coronapandemin.

Stiftelsen och kulturcentret har redan i många år främjat ett finsk-svenskt samarbete i debatten om yttrandefrihet. Därför antog vi också den här utmaningen tillsammans. Vi har för avsikt att tillsammans arbeta för att det svensk-finska samarbetsforumet ska kunna främja en nordisk demokratidebatt.

Åbo och Esbo, augusti 2020

Björn Wikström
Styrelseordförande
Anders Chydenius-stiftelsen

Gunvor Kronman
VD
Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland

Finansiärerna har ordet:

För våra värden – för vår region

Vi är stolta över vår region, där en påverkare som Anders Chydenius har talat för en öppen ekonomi och ett öppet samhälle och vars arv vi värnar om när vi strävar efter en hållbar utveckling inom vår region.

Vi anser det vara värdefullt att Anders Chydenius-stiftelsen för sin del främjar debatten om ekonomisk frihet och dess följer, med betoning på etiska värden.

I enlighet med sina värden vill Karleby stad bygga upp framtidens stad på ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart sätt. Vi vill också vara en tvåspråkig och internationell stad som vågar förnya sig.

Mot denna bakgrund har det varit naturligt för Karleby stad att erbjuda ekonomiskt stöd till den stiftelse man har grundat.

Ansvar för samhället utgör eniktig del av andelslagsverksamhet.

För Handelslaget KPO innebär detta en ekonomi-, social- och miljörelaterad värdegrund som framför allt kan ses som satsningar på vår egen region.

Till en av uppgifterna för Mellersta Österbottens Andelsbank hör att främja hållbar ekonomisk framgång, säkerhet och välfärd i den egna verksamhetsmiljön.

Ett långvarigt stöd till Chydenius-seminarierna i Karleby har utgjort en del av vårt samhällsansvar.

När Karleby firar sitt 400-års jubileum och Finland förbereder sig inför ordförandeskapet inom det nordiska samarbetet, är det helt naturligt att vi erbjuder ett ekonomiskt stöd till Anders Chydenius-

stiftelsen som en tankesmedja som främjar debatten om sambandet mellan demokrati och hållbar tillväxt när vi bygger upp en framtid efter pandemin.

Alltså för våra värden och för vår region!

Karleby, augusti 2020

Stina Mattila

Stadsdirektör

Karleby stad

Kim Biskop

VD

Handelslaget KPO

Jyrki Rantala

VD

Mellersta Österbottens Andelsbank

Ombudets utredning:

Demokrati som en del av hållbar utveckling – initiativ för att främja nordisk demokratidebatt

”Anders Chydenius: demokratisk politiker i upplysningens tid”

–Rubrik av professor Pentti Virrankoski för biografin över Anders Chydenius (1986)

Syftet med Anders Chydenius-stiftelsen, som grundades år 2001, är att utgående från Chydenius idéer och tradition främja debatten om den fria ekonomin och dess följer samt att påverka beslutsfattandet rörande dessa genom att lägga vikt vid de etiska värderingarna.

Stiftelsens styrelse harbett mig utreda förutsättningarna för att som en del av Finlands ordförandeår inom det nordiska samarbetet år 2021 ordna en konferens, vars tema är utvecklingen av demokrati och internationellt främjande av denna. Jag har utvidgat utredningsuppgiften till att omfatta möjligheterna till ett nordiskt demokratisamarbete och dess kontext.

Utredningsarbetet har betytt att jag har fått läsa olika slags material och träffa personer som med tanke på temat är centrala, tillsammans och separat, öga mot öga och virtuellt. Jag vill rikta ett tack till alla personer för deras kommentarer och synpunkter.

Utgående från en mellanrapport i utredningen har Anders Chydenius-stiftelsen, Demo Finland, Demos Helsinki och Magma lämnat ett förslag till Finlands regering om att man i programmet för Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2021 skulle inkludera en internationell konferens för utveckling och internationellt främjande av demokratin.

Nu har vi tillgång till utredningens slutrapport. I dess första del beskriver jag aktuell kontext inom demokratidebatten i Norden och i Europa. Jag har bedömt kontexten med tanke på den internationella

demokratisituationen, -samarbetet och -debatten samt målsättningarna för EU:s och de nordiska ländernas samarbete och demokratipolitiken i Finland, Sverige och på Åland.

I utredningsrapportens andra del skissar jag upp ett förslag till sammankallande av en svensk-finsk demokratidelegation år 2021. I den här delen har jag utarbetat ett förslag gällande delegationens syfte, namn och verksamhet samt delegationens natur, ledning och sammansättning. Jag lägger också fram preliminära tankar om evenemang under jubileumsåret samt om de olika skedena i beredandet av en demokratidelegation under innevarande år.

I:

Aktuell kontext för demokratidebatt i Norden och i Europa

*"Varför är demokrati den allra viktigaste uppfinningen genom tiderna?
Eftersom det är en global, social innovation, som i form av en öppen källkod
representerar det procedurella universella goda och vågar ifrågasätta allting."*

Professor Niilo Kauppi
(11.4.2017, Politiikasta.fi)

*"Det som gör demokratin skör är den svåra balansgången mellan folkstyrelse, rättsstat
och handlingskraft. ... demokrati är ett triangeldrama vars utgång inte är given.*

Demokratin måste ständigt vårdas och värnas."

– Docent Katarina Barrling & Professor Sören Holmberg
(Demokratins framtid, Sveriges riksdag 2018)

Ett demokratiskt rättfärdigande av maktutövande hör samman med kravet på hur medborgarna påverkar besluten (insats) och på vilket sätt besluten påverkar medborgarna (resultat).

Insatserna hör samman med sådana metoder för representativ, direkt och debatterande demokrati, vilka i tillräckligt stor omfattning säkerställer att man inom beslutsfattandet förverkligar folkets vilja. Det är väsentligt såväl för beslutsfattarnas val och redovisningsskyldighet i fria val samt medborgarnas och mediernas rätt till information och rätt att lägga fram förslag och kritisera. Resultatet hör samman med förmågan att åstadkomma något allmänt bra för medborgarna samt de begränsningar med vilka varje medborgares – också minoriteternas – rättsskydd kan förverkligas. Till denna helhet hör forskarnas uttryck om ett triangel bestående av folkväldet, handlingskraften och rättsstaten.

Demokrati kan mycket väl vara den viktigaste sociala innovationen i världen, en uppfinding som kan ge mänskligheten en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling.

I en rapport från det internationella demokratiinstitutet IDEA (Institute for Democracy and Electoral Assistance) år 2019, konstateras att den mänskliga utvecklingen, jämligheten mellan könen och förutsättningarna för företagsverksamhet förverkligas bättre i demokratier än i andra förvaltningsmodeller.

Trots att ”slutet på historien” redan en gång har deklarerats har demokratiutvecklingen inte enbart medfört ökat folkstyre. Man har talat om såväl ett minskat handlingsutrymme för demokratin, en teknokratisering av demokratin samt om en minskad politisk fantasi. I den politiska debatten på 2000-talet har man till och med frågat sig om de liberala demokraterna häller på att glida in i en postdemokrati där de demokratiska institutionerna enbart skulle utgöra ett skenbart skal (Crouch, Post-Democracy, 2004). Sedermera har forskarna erkänt att de har undervärderat institutionernas värde för den demokratiska ordningen (Crouch, Post-Democracy After the Crisis, 2020).

Demokratin behöver fortlöpande forsknings-, utvecklings- och innovationsarbete. Förverkligandet av demokratins ideal ska vara målet för en kritisk bedömning i varje separat samhällssituation. Denna utmaning gäller såväl folkstyrets handlingsutrymme under globaliseringen som former för människors delaktighet i en tid av digitalisering och påverkan via nätverkande.

Demokrati är en öppen innovation som vi alla kan vara med om att utveckla. Ordet är fritt varje dag, såväl i konventionella medier som på de sociala medierna. Också en delegation för demokratidebatten, organiserad av civilsamhället självt skulle utgöra en symbol för en öppenhet som överskrider innovationsgränserna.

1 Den internationella demokratisituationen, samarbetet och debatten

1.1 Den internationella demokratisituationen

När det kalla kriget var över ansåg många att detta skulle utgöra en garanti för demokratins segertåg. Även den arabiska våren ledde till ökad optimism.

Demokratin, som många i Norden har ansett utgöra en grund för vår frihet och en fungerande förvaltning, har ändå fått konkurrens. Auktoritära stater har lyckats nå ekonomisk framgång utan att förbinda sig till att respektera mänskliga rättigheter. Terrorism, migration och pandemi har varit fenomen, med vilka man i vissa länder har ansett det vara motiverat att övergå till en mer auktoritär regim. I vissa länder i Europa har man glidit in i hybridregimer, där rättsstatsprincipen eller respekten för de mänskliga rättigheterna har undergrävts.

Demokratins försvagade situation syns också i den systematiska analys av demokratins utveckling som bland annat Freedom House, V-Dem-institutet (Varieties of Democracy Institute), Internationella demokratiinstitutet IDEA och tidskriften Economists forsknings- och analysenhet EIU (Economist Intelligence Unit) har genomfört.

De färskaste rapporterna är samstämmiga: demokratins situation har försvagats. I rapporten från International IDEA (2019) konstateras att trots att antalet demokratier har ökat har demokratins kvalitet försämrats, såväl i traditionella som i nyare demokratier. I rapporten från Freedom House (2020) kan vi läsa att demokratin har försvagats redan 14 år i följd. Det senaste demokratiindexet från EIU (2020) gav det sämsta medeltalet för världens länder under indexets hela historia (2006–2019). I den senaste rapporten från V-Dem-institutet (2020) konstateras att merparten av världens länder (92 länder) för första gången sedan år 2001 definieras som autokrata.

I rapporten från International IDEA kan vi läsa att särskilt civilsamhällets situation och oberoende domstolar inom rättsväsendet är delområden som har försvagats också i högkvalitativa demokratier. De nya demokratierna har varit sårbara: Några har återgått till att vara hybridregimer. I andra har demokratin regredierat efter att regimens övervakningsmekanismer småningom har försvagats och den samhälleliga friheten har inskränkts.

I V-Dem-institutets rapport bör också noteras att man för första gången har definierat ett EU-land som icke demokratiskt (Ungern) och att demokratin bland de ekonomiskt och politiskt betydande G20-länderna har försvagats (Brasilien, Indien, Turkiet, USA). Samtidigt har man dock med ”den tredje vågen av autokratisering” konstaterat att den rörelse som försvarar demokrati har nått sin aktuella topp.

Enligt EIU:s demokratiindex bor nästan hälften av jordens befolkning i någon form av demokrati och cirka en tredjedel lever under en auktoritär regim. Endast 5,7 procent av världens befolkning bor i fullständiga demokratier. Ur ett nordiskt perspektiv är det intressant att se de tio bästa: 1. Norge, 2. Island, 3. Sverige, 4. Nya Zeeland, 5. Finland, 6. Irland, 7. Danmark och Kanada, 9. Australien och 10. Schweiz. De nordiska framstegen syns också som topplaceringar enligt pressfrihetsindexet från organisationen Reportrar utan gränser (2020): 1. Norge, 2. Finland, 3. Danmark och 4. Sverige.

Den globalt försvagade demokratisituationen skapar efterfrågan på initiativ i anslutning till utveckling och främjande av demokratin. De nordiska länderna, som innehar topplaceringarna enligt demokratiindexet, är naturliga aktörer för att inleda en internationell demokratidebatt.

1.2 Det internationella demokratisam arbetet

Efter det kalla kriget skedde ett nytt uppsving vad gäller främjandet av demokratin. En betydande faktor var att de demokratiska

ländernas samarbetsnätverk utvidgades (inklusive EU). Utvidgningen av EU och dess kriterier bedöms ha stött demokratiutvecklingen.

Situationen har lett till ett ökat multilateralt samarbete. FN:s demokratifond grundades år 2005. Några år senare, år 2007, utlyste FN:s generalförsamling den 15 september till en internationell demokratidag för att påminna beslutsfattarna i världen och varje enskild person om hur viktig demokratin är. Det har varit särskilt viktigt att demokrati har kopplats till FN:s agenda för hållbar utveckling: bland de mål för hållbar utveckling som FN ställde upp år 2016 gäller ett (SDG16) att bland annat bygga upp inkluderande samhällen och institutioner.

Även nya koalitioner mellan regeringar har uppstått. En av de viktigaste är Community of Democracies som grundades år 2000 under ledning av USA och Polen. Övriga koalitioner har grundats för att bland annat främja öppen förvaltning, mediefrihet och informationsfrihet (Open Government Partnership 2011, Media Freedom Coalition 2019, Information and Democracy Partnership 2019).

Även nya internationella diskussionsforum har uppstått i syfte att utvärdera och diskutera demokratins utveckling. Europarådet står i samarbete med franska staten värd för Världens demokratiforum (2012–), medan bland annat The New York Times, Kofi Annan-stiftelsen och FN:s demokratifond utgör samarbetspartner för demokratiforumet i Aten (2015–). Stiftelsen Alliance of Democracies, grundad av den tidigare danska statsministern Anders Fogh Rasmussen, med bland annat EU:s demokratifond (EED) som samarbetspartner, står värd för det nya forumet Toppmöte för demokrati Köpenhamn (2018–).

Samarbetet mellan de viktigaste demokratierna i världen (D-10 Strategy Forum) har också varit intressant. EU och utrikesministerierna från nio länder har deltagit. Samarbetet har koordinerats av Atlantic Council och Centre for International

Governance Innovation, som ifjol lanserade en demokratikampanj av före detta statschefer.

Det är helt naturligt att diskutera demokrati som en del av FN:s agenda för hållbar utveckling. Det finns redan internationella demokratiforum, men ännu finns det utrymme för en dialog på toppmötesnivå mellan regionala organisationer och diskussioner om EU:s demokratistödsroll. Det finns också ett behov av att sammanföra traditionella demokratiexperter och nya demokratiinnovatörer.

1.3 Den internationella demokratidebatten

Det faktum, att globaliseringen har begränsat den nationella demokratins intressesfär berör alla länder och detta har försvagat medborgarnas tro på att de har möjlighet att påverka. Den globala finanskrisen ledde till exempel i många länder till en situation där den nationella demokratin inte såg ut att ha tillräckliga påverkningsmöjligheter.

Även klimatförändringen och pandemin har lett till en ökad debatt om den nationella demokratins möjligheter och om behovet av globala lösningar. Vad gäller klimatförändringen debatteras också fördelar och nackdelar med demokrati: å ena sidan verkar demokrati vara ett alltför långsamt verktyg för att bromsa upp den oåterkalleliga utvecklingen, och å andra sidan upplevs den leda till beslut där medborgarnas värderingar beaktas och som de är beredda att förbinda sig till.

Bland de akademiska demokratidebatterna har debatten inom de ekonomiska vetenskaperna eventuellt rönt mest uppmärksamhet. Debatten om trilemmat med att förena globaliseringen, demokratin och den nationella självbestämmanderätten (Rodrik, The Globalization Paradox, 2011) har nått fram till teorin om vilken betydelse för nationalstatens framgång balansen mellan staten och civilsamhället samt inkluderande institutionerna har (Acemoglu & Robinson, The Narrow Corridor, 2019). En alltför stor ökning av ojämställdheten och en reglering av denna är också faktorer som är

kopplade till marknadsekonomins demokratiska legitimitet (Piketty, Capital in the Twenty-First Century, 2013).

Debatten om endemokratisk förnyelse av den globala förvaltningen (Archibugi ym, Global Democracy, 2011) och ekonomidemokratiska reformer inom penningsystemet (Dyson & Jackson, Modernising Money, 2012) har ur ett akademiskt perspektiv varit intressanta.

Den digitala omvälvningens inverkan på politiken har jämförts med den inverkan boktryckarkonsten i tiderna hade. Digitaliseringen erbjuder alla politiska rörelser nya möjligheter och också nya former av delaktigheti alla samhällen. Den digitala demokratins möjligheter hör samman med innovationerna inom såväl den representativa, den direkta som den debatterande (deliberativa) demokratin. Det nätverkande tillvägagångssätt som tekniken möjliggör har beskrivits som en övergång till ett ”kamratsstödsamhälle”, där förtroendet byggs horisontellt mellan medborgarna i stället för i en hierarki (Botsman, Who Can You Trust?, 2017). Även inom demokratin finns exempel på påverkan genom nätverkande och denna ”nya makt” och dess värden, verksamhetsmodeller och utmaningar har också strukturerats (Heimans & Timms, Harvard Business Review, december 2014).

Å andra sidan har man fått upp ögonen för hur artificiell intelligens, massdata och algoritmer påverkar den liberala demokratin och till och med kan möjliggöra ”digitala diktaturer” (Harari, Homo Deus, 2015 & 21 Lessons for the 21st Century, 2018). Diskussionen om regleringen av teknijkättarnas business med data om deras användare och tygländet av ”övervakningskapitalismen” har ökat (Zuboff, The Age of Surveillance Capitalism, 2019). Teknologin har öppnat nya möjligheter också för extern informations- och hybridpåverkan, vilket har väckt debatt om demokratins resiliens. Debatten om hur en välfungerande demokrati i verkligheten förebygger hybridstörning genom att fungera som ”demokratiskt avskräckning” erbjuder en alternativ synpunkt på hanteringen av demokratins sårbarhet (Wigell, FIIA Working Paper 110, 2019). Tack vare Europeiska kompetenscentret för motverkande av

hybridhot utgör Finland en fast del av den här internationella debatten.

Utmaningarna inom digitaliseringen för den liberala demokratin och har tillsammans med den digitala verkligheten öppnat möjligheter för identitetspolitik och etnonationalistisk populism, som forskarna vid en analys har ansett utgöra en port till ”inkluderande patriotism” (Mounk, *The People vs. Democracy*, 2018) eller en nationalitetsidentitet som grundar sig på ”ömsesidig värdesättning” (Fukuyama, *Identity*, 2018). I linje med en demokrati som betonar vars och ens delaktighet har man börjat utmana en populism som bygger på polarisering. I de aktuella debatterna har man utvärderat på vilket sätt kampanjer med liberala narrativ som bygger på empati och hopp har genomförts i olika länder i syfte att motarbeta illiberal populism som vädjar till känslor av förlust och rädsla (*Journal of Democracy*, april 2020).

I Europa förs en aktiv medborgardebatt om internationellt stöd för demokrati (*Louder than words?*, European Partnership for Democracy EDP, 2019). Organisationerna för demokratistöd – EDP, IDEA och European Network of Political Foundations ENoP – har lagt fram ett förslag om en kraftigare satsning på EU:s nya program för demokrati och mänskliga rättigheter. Dessutom har man önskat att EU, utöver ett demokratistöd på mikronivå, dessutom skulle erbjuda en demokratistrategi på makronivå, som motsvarar förändringarna i den geopolitiska situationen. Det här tankesättet hör samman med såväl planerna på ett av EU årligen ordnat globalt toppmöte för de demokratiska länderna (Godfrey & Youngs, *Carnegie Europe Paper*, 2019) som med det EU-US-partnerskap som syftar till att initiera en diskussion om olika sätt att försvara demokratin (Soare, *EUISS Chaillot Paper 157*, 2020). Efter presidentvalet i USA kan dessa tankar eventuellt få en chans, eftersom en av presidentkandidaterna vill främja samarbetet mellan demokratiska länder och förverkliga ett demokratitoppmöte under sitt första år som president (Biden, *Foreign Affairs*, januari 2020).

Globaliseringens och digitaliseringens inverkan på demokratin är ett teoretiskt och operativt samtalsämne. Vi behöver en diskussion om demokratiinnovationer, demokratins resiliens i den digitala tidsperioden och det mer strategiska förverkligandet av det internationella stödet för demokratin. Även i det europeiska civilsamhället finns potentiella samarbetspartner för att bestämma innehållets fokus.

2 EU:s och Nordiska ministerrådets mål

2.1 Verkställandet av EU:s mål

Demokrati utgör ett av EU:s grundläggande värden. EU har arbetat för att på internationell nivå främja demokrati, särskilt genom Lissabonfördraget (art. 21: ”EU shall seek to advance democracy”).

Europarådet godkände slutsatserna i anslutning till temat år 2009. Med tanke på det praktiska arbetet har banbrytande riktlinjer dragits upp i kommissionens utvecklingspolitiska Agenda for Change (2011) och i EU:s första handlingsprogram för att främja demokrati och mänskliga rättigheter (2012).

Europarådets senaste demokratislutsatser är från år 2019. Försvagade demokratiska processer och institutioner, ett svagare förtroende för institutioner och beslutsfattare, en inskränkning av civilsamhällets demokratiska handlingsutrymme, ett ökat antal brott mot de grundläggande rättigheterna och manipulering av val genom desinformation anses utgöra nya och brådskande utmaningar.

EU-kommissionen och Europeiska utrikestjänsten godkände 25.3.2020 en verksamhetsplan för mänskliga rättigheter och demokrati för åren 2020–2024. Programmets fem verksamhetslinjer omfattar bland annat att individernas möjligheter att påverka ska utökas, hållbara, delaktiga och demokratiska samhällen ska byggas upp, ett världsomfattande system för mänskliga rättigheter och demokrati ska främjas och de möjligheter som ny teknik för med sig ska utnyttjas och problemlösning ska genomföras.

EU-kommissionen har som mål att stärka demokratin i Europa. En hel del av de här målen gäller verksamhet på EU-nivå. Förebyggande av valpåverkan (European Democracy Action Plan) och åtgärder för att bekämpa informationspåverkan (building resilience of our democratic systems, media freedom) har mer omfattande kopplingar.

År 2021 känns det naturligt att verkställa EU:s verksamhetsprogram för att främja demokratin (2020), samt för att följa upp EU:s mål att stärka demokratins resiliens gentemot informationspåverkan.

2.2 Verkställande av målen för det nordiska samarbetet

Inom det nordiska samarbetet har demokratiska värden ansetts utgöra en del av vårt gemensamma arv. De nordiska länderna har också som en del av utvecklingssamarbetet starka traditioner vad gäller demokratistöd.

Ett av målen i den förnyade visionen för nordiskt samarbete (2019) är att bli det mest hållbara och integrerade området i världen fram till år 2030. Att främja delaktighet och jämlikhet har konstaterats utgöra en del av det tredje strategiska insatsområdet ”ett socialt hållbart Norden”. Demokratisamarbete är att verkställa den visionen.

Redan nu har demokrati- och delaktighetstemat synts i det konkreta samarbetet. Nordiska ministerrådet har år 2019 publicerat en rapport om demokratisituationen i Norden (”Don’t worry, be happy – state of democracy in the Nordic Countries”). Programmalet ”de ungas delaktighet i hållbara samhällen” under Danmarks innevarande ordförandemandat utgör det senaste exemplet.

Demokratiarbetet utgör en del av verkställandet av visionen inom nordiskt samarbete, vilket innebär att en internationell demokratikonferens arrangerad av den finsk-svensk-åländska delegationen och/ eller i form av ett finskt-svenskt-danskt samarbete lämpar sig väl som en del av Finlands ordförande program i Nordiska ministerrådet.

3 Demokratipolitiken inom regeringarna i Finland, Sverige och på Åland

Finland, Sverige och Åland har långa traditioner vad gäller att främja demokrati inom sina förvaltningar. Den tryckfrihetsförordning som godkändes av Sveriges riksdag år 1766 var den första offentlighetslagen i världen. Finland var ett av de första länder som införde allmän och lika rösträtt: världens första kvinnliga riksdagsledamöter invaldes i Finland år 1907. I Sverige infördes allmän och lika rösträtt år 1921. Samma år fastställdes Nationernas förbund Ålands rätt till demokratisk självbestämmanderätt som en del av Finland.

Med tanke på en jämförelse av demokratiutvecklingen i Finland och Sverige har projektet Demokratins drivkrafter varit intressant. I slutrapporten behandlar tio forskare utvecklingen i Finland och Sverige från slutet av 1800-talet fram till 2020-talet ur ett perspektiv som beaktar den politiska kulturen, världsekonomin, teknikomvärlden och geopolitiken. De forskare som deltog i projektet ansåg Finland och Sverige som exceptionellt stabila politiska system, men bedömde att detta kan göra det svårare för dem att förnya sig själva. (Meinander, Karonen & Östberg, Demokratins drivkrafter, 2018).

3.1 Finlands demokratipolitik

Från och med 2000-talet har Finland haft ett demokratipolitiskt verksamhetsprogram. Även Sanna Marins regeringsprogram (10.12.2019) innehåller en målsättning om att regeringen ska inleda ett demokratiprogram över förvaltningsgränserna som sträcker sig fram till år 2025. Ett viktigt mål i regeringsprogrammet för att stärka den finska rättsstaten är att förstärka ”demokratin, delaktigheten och förtroendet för samhällets institutioner”.

Statsrådets principbeslut för *Demokratiprogram 2025* ska utarbetas år 2022. Demokratiprojektens första årliga verksamhetsplan blev färdig 27.3.2020. Projekten omfattar delaktighet i val och också delaktighet

i perioderna mellan valen (medborgarinitiativ, folkomröstningar, demokratiinnovationer), regeringens öppenhet, civilsamhällets verksamhetsförutsättningar, fostran i demokrati och mänskliga rättigheter och de ungas delaktighet.

I slutrapporten för det tidigare demokratipolitiska verksamhetsprogrammet (JM 2019) anses det, utöver de nationella funktionerna, också viktigt att utveckla demokratipåverkan och -stödet som en del av Finlands utrikes- och utvecklingspolitik. Detta framkommer också i regeringsprogrammet, där främjandet av de mänskliga rättigheterna, rättsstatsprincipen, demokratin och friheten också ”i all internationell verksamhet” utgör regeringens centrala värdegrundar.

Enligt regeringsprogrammet utgör främjandet av demokrati och rättsstat särskilt en grund för det nordiska samarbetet (*”De nordiska länderna delar samma värderingar om demokrati, öppenhet och välfärdsstat”*) och för Europapolitiken (*”Rättsstatsprincipen förstärks. Civilsamhället stöds för att rättsstaten ska stärkas”*). Demokrati nämns också som ett av insatsområdena i regeringens utvecklingspolitik, vilket har synts i form av ett starkare demokrati- och rättsstatsstöd i Finland, bland annat via Demo Finland.

Demokrati utgör en del av Finlands historia och landsbild. Finländarna har byggt upp demokratiinnovationer som Finland har lyft fram i sina relationer med omvärlden. Finland stod till exempel värd för Unescos pressfrihetskonferens år 2016, på tryckfrihetsförordningens 250-årsjubileumsår, en förordning som Anders Chydenius drev igenom i Sveriges riksdag.

I Finland har demokratidebatter förts i bland annat demokratiprojekt i Riksdagens framtidsutskott, Magma, Sitra och Finlands Akademi. Bland de projekt som Finlands Akademis råd för strategisk forskning har finansierat finns bland annat Bibu, Core, Palo och All

Youth.⁸ Den demokratiaccelerator som koordineras av Demos Helsinki och faller under projektet Bibu är ett exempel på målsättningen att testa demokratiinnovationer och sprida dessa. Grundandet av stiftelsen Erätauko-säätiö, olika demokratiexperiment på kommunnivå och en utvärdering av nätverkandets makt utgör aktuella delar av Sitras projekt Folkstyrets totalrenovering. Ett exempel på Riksdagens framtidsutskotts operativa insatser har varit att pröva på crowdsourcing inom lagberedningen. Magmas projekt Demokratins öde ledde också till en bok av en politisk påverkare (Pär Stenbäck, Demokrati under hot?, 2018). Dessutom utkom ifjol böcker av ett flertal forskare, där man behandlar förnyelsen av demokratin och en utvidgning av handlingsutrymmet.⁹ I Finland är medborgaraktiviteten mångsidig och livlig och man arbetar för att utveckla demokratin.¹⁰

För Finland som en föregångare vad gäller allmän och lika rösträtt är det naturligt att vara aktiv inom demokratipåverkan, både som en del av det nordiska samarbetet och som en del av Europa- och utrikespolitiken. Både inom forskningsprojekt och i civilsamhället kan man finna samarbetspartner för att väcka en demokratidebatt.

3.2 Sveriges demokratipolitik

Att upprätta demokratiutredningar har utgjort en del av Sveriges demokratipolitik. Betänkanden gällande demokratiutredningarna

---

⁸ Rådet för strategisk forskning, som är ett organ vid Finlands Akademi, finansierar projekt som har genomförts i samarbete med universiteten, till exempel projektet Medborgarskapets klyftor och bubblor (BIBU), projektet Kooperativa lösningar på problem i splittrade samhällen – mot gemensam förvaltning inom miljöbeslut (CORE), projektet Deltagande i långsiktigt beslutsfattande (PALO) och projektet Alla unga vill bestämma över sitt eget liv (ALL-YOUTH).

⁹ Övriga publikationer år 2019 var bland annat Demokratia utopiana ja sen vastavoimat (Teppo Eskelinen), Totuudenjälkeinen talouspolitiikka (Christer Lindholm) och Huipputuloiiset (Anu Kantola & Hanna Kuusela).

¹⁰ Avoin yhteiskunta ry, Institutet för deliberativ demokrati, Network Institute for Global Democratization (NIGD), Open Knowledge Finland och Suomen Talousdemokratia ry är andra exemplen.

åren 1990, 2000 och 2016 kan till sin omfattning anses vara betydande.

I anslutning till 100-årsjubileumsåret för Sveriges demokrati (2021) har regeringen år 2018 utarbetat en demokratistrategi och tillsatt en demokratikommitté för att leda samarbetsprojektet åren 2018–2021. Kommittén, under ledning av Peter Örn, publicerade sin verksamhetsplan (*"Vår demokrati – värd att värna varje dag"*) i mars 2019. I Sverige har man fört en aktiv demokratidebatt under jubileumsåret. Ett exempel på detta är en rapport om demokratins framtid som Sveriges riksdag har publicerat.

Stefan Löfvens regering har i sitt program (21.1.2019) tagit hänsyn till att Sveriges demokrati år 2021 fyller 100 år. I regeringsprogrammet har man förbundit sig till att bland annat försvara de demokratiska institutionerna, utveckla valsystemet för att kunna bekämpa valmanipulation, förbättra förutsättningarna för mediefrihet med hjälp av mediestöd samt betona demokratistödet som en del av utvecklingssamarbetet. I mars 2020 beslutade regeringen tillsätta en parlamentarisk kommitté för att utreda behovet av att utveckla valsystemet.

I de utrikespolitiska riktlinjerna för Löfvens regering (13.2.2019) anges främjandet av demokratin som ett av regeringens tre utrikespolitiska insatsområden. I slutet av året inleddes Sverige projektet Drive for Democracy, som på ett genomgående sätt kopplar främjandet av demokrati till Sveriges internationella relationer. Att öka demokratistödet, föra en dialog med andra länder, främja kvinnors rättigheter och ställning samt de ungas delaktighet utgör konkreta mål (*"Democracy Talks"*).

Med tanke på Sveriges profil inom demokratidebatten är det också viktigt att Varieties of Democracy-institutets och Internationella demokratiinstitutets (IDEA) analyser av demokratins situation är internationellt kända. IDEA, som grundades i Sverige år 1995 och vars medlemmar består av över 30 regeringar, har utvecklats till en betydande facilitator inom den internationella demokratidebatten.

Det är intressant att International IDEA faciliterar demokratidialoger i de åtta viktigaste regionala organisationerna.¹¹

IDEA-institutets värdland Sverige har i sin utrikes- och utvecklingspolitik angett främjande av demokrati som ett insatsområde – särskilt när 100-årsjubileumsåret för den svenska demokratin närmar sig.

3.3 Ålands demokratipolitik

Åland ser utvecklingen av demokratin som en del av sin politik för hållbar utveckling. I visionen för den år 2013 godkända hållbarhetsagendan beskrivs fredliga relationer, demokrati, jämlikhet och de mänskliga rättigheterna som samhällets hörnstenar. Ett av de strategiska målen i agendan gäller verlig delaktighet för alla i samhället, med vilket avses bland annat att kvinnor, män och invandrare kan delta i beslutsfattandet.

I Veronica Thörnroos landskapsregerings program (10.12.2019) förbinder man sig som viktigaste prioritet till att utveckla Ålands självstyre och demokrati. Ålands unika samhällsordning anses som en betydande modell för konfliktlösning för vilken man i samband med självstyrets 100-årsjubileum hoppas på omfattande internationell uppmärksamhet. Det åländska samhället ses här som en modern förebild för demokrati, fred och hållbar utveckling.

Åland, som har förbundit sig till att fira och utveckla sin autonomi och demokrati, är år 2021 en naturlig partner i projektet för att främja demokrati.

---

¹¹ I dialogen gällande demokratistöd och god förvaltning (Inter-Regional Dialogue on Democracy, IRDD) deltar AU, ASEAN, COE, EU, LAS, OAS, PIF och SAARC. Dialogen innefattar såväl möten på chefsdirektörsnivå som verkstäder för större intressentgrupper.

II:

Förslag till en svensk-finsk demokratidelegation

"Democracy is not a freeze-frame.

It's a continual process."

- Tarja Halonen (15.9.2017),

Före detta Republiken Finlands president,
på det nordiska journalismseminariet

*"We cannot sit idly by while autocrats and demagogues
undermine these core (democratic) principles."*

- Carl Bildt (16.2.2019),

Sveriges före detta stats- och utrikesminister,
vid öppnandet av Atlantic Councils demokratikampanj

Finland och Sverige ser demokrati som en process – och har varit aktiva inom demokratipolitiken. Även ländernas politiska påverkare, forskare och representanter för civilsamhället har aktivt deltagit i debatten om förnyande av demokratin och dess internationella främjande.

En delegation bestående av olika aktörer från dessa länder kan utgöra ett verktyg för en aktivare nordisk demokratidebatt.

Tanken på en svensk-finsk demokratidelegation väcktes år 2016, 250-årsjubileumsåret för tryckfrihet. Beskyddare var republikens president Sauli Niinistö och verksamheten under jubileumsåret koordinerades huvudsakligen av en 250-delegation bestående av finska påverkare.

Denna presentation anpassar erfarenheterna från år 2016 till ett svensk-finskt-åländskt samarbete för att stärka demokratikulturen och främja demokratidebatten.

1 Delegationens syfte, namn och verksamhet

Delegationens syfte är att

- stärka bundenheten till demokratikulturen som en del av en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling på Åland, i Sverige, Finland och hela Norden,
- främja debatten om globaliseringens och digitaliseringens inverkan på demokratin, demokratisituationen och dess utveckling samt initiativ, med vilka man kan främja mänskornas delaktighet och yttrandefrihet samt förvaltningens öppenhet,
- göra de nordiska länderna till aktivare demokratipåverkare i den europeiska debatten om demokratiernas krishanteringsförmåga och om att stärka det internationella demokrati- och rättsstatsstödet.

Delegationens verksamhet pågår under Nordiska ministerrådets 50-årsjubileumsår (mer exakt från december 2020 till december 2021).

För att kunna förverkliga sitt syfte

- sammanträder delegationen tre gånger: ett inledande möte i december 2020 (Helsingfors), ett sommarmöte i augusti 2021 (Karleby) och ett avslutande möte i december 2021
  - o Varje möte omfattar en lägesöversikt av verksamheten (inkl. närvarkande, deltagande i evenemang, evenemangskalender) och ett seminarium med ett visst tema.
- Delegationen närvarkar med nordiska och europeiska demokratiaktörer och deltar i centrala internationella demokratievenemang¹².
- Delegationen ordnar i samarbete med sina medlemmar och samarbetspartner demokratievenemang, åtminstone i Bryssel

---

¹² Sådana är bland annat Världens demokratiforum, demokratiforumet i Aten och demokratitoppmötet i Köpenhamn.

(mars 2021), Karleby (augusti 2021) och Helsingfors (december 2021).

- Möjligheterna att ordna evenemangen särskilt i Sverige och på Åland utreds. Medlemmarna uppmuntras till att ordna samarbetsevenemang.

Delegationens namn skulle vara ”Chydenius Forum för Demokrati / Demokratiaforum Chydenius / Chydenius Forum for Democracy”, som skulle andas svensk-finska traditioner utan att man i delegationens namn nämnder Åland, Sverige, Finland eller nordiskhet.

Delegationen kan sammankallas av till exempel Hanaholmen Kulturcentrum för Sverige och Finland (SE/FI) och Anders Chydenius-stiftelsen (FI) samt av en svensk och en åländsk samarbetspartner.¹³

2 Delegationens natur, ledning och sammansättning

Som medlem i delegationen är målet inte att förbinda sig till mer omfattande gemensamma åsikter, utan ett medlemskap i delegationen uttrycker ett allmänt stöd för delegationens syfte.

Delegationen eftersträvar inte gemensamma ställningstaganden, utan den erbjuder ett forum för utbyte av information och åsikter.

Delegationen uppmuntrar dock sina medlemmar till att på egen hand eller tillsammans delta i den offentliga demokratidebatten.

Delegationen fattar främst beslut om i vilka evenemang delegationen kan nämnas som en av arrangörerna. En förutsättning är att evenemanget stöder delegationens syfte och att minst två av delegationens medlemmar lägger fram ett förslag i frågan. Arbetsutskottet gör en bedömning och fattar beslut.

---

¹³ Delegationen kan också i egenskap av ett konsortium ansöka om understöd av Nordiska ministerrådet för sin verksamhet, eftersom den representerar aktörer som verkar i två länder och i ett autonomt område.

Delegationen kan bestå av aktörer som med tanke på demokratidebatten är viktiga och av personer utsedda på ett pluralistiskt sätt och från olika samhällssektorer. Man kan också fästa uppmärksamhet vid att i demokratidebatten sammanföra konventionella och nya aktörer.

Man kan be före detta statschefer, före detta statsministrar eller före detta regeringschefer för landskapsregeringen från Finland, Sverige och Åland bli beskyddare eller medordförande.

Delegationens verksamhet kan koordineras av ett arbetsutskott bestående av till exempel:

- som delegationens vice ordförande före detta biskopen i Borgå stift, Björn Vikström (FI, AC-stiftelsen) och en representant för den svenska samarbetspartner (SE, Hanaholmen)
och
- som sekretariat projektchef Henrik Huldén (Hanaholmens kulturcentrum) och ombudsman Juha Mustonen (Anders Chydenius-stiftelsen).

Till delegationen kan inbjudas cirka 60 personer från Finland, Sverige och Åland. Dessa skulle representera politiska påverkare, den offentliga förvaltningen (inklusive mellanstatliga organisationer), icke statliga aktörer, universitets- och forskningsvärlden samt företagslivet.

3 Förberedelser inför och evenemang under jubileumsåret

I det inledande skedet måste man fatta beslut om vem som sammankallar delegationen (sommaren 2020). De sammankallande fortsätter förberedelserna, vilket inkluderar arbetsfördelning och finansiering och fattar officiella beslut om projektets förverkligande (sommaren 2020).

I det andra skedet skickar de sammankallande en inbjudan till beskyddare/ordförande på hög nivå (augusti) och offentliggör projektet när man känner till beskyddarna. Projektet offentliggörs på Chydenius-seminariet ”Hållbar tillväxt och folkstyre efter corona?” som ordnas av Anders Chydenius-stiftelsen och samarbetspartner 22.8.2020 i Karleby. Representanter för statsledningen, EU-kommissionen och Nordiska ministerrådet samt sakkunniga inom demokrati, yttrandefrihet och utrikespolitik inbjuds som paneldeltagare.

I det tredje skedet skickar sammankallande eller beskyddarna en inbjudan till de personer man önskar bli medlemmar i delegationen (september-oktober), för att det första mötet ska kunna ordnas på Hanaholmen i Esbo 7.12.2020. På det första mötet behandlar delegationen verksamhetsplanen för år 2021.

Under jubileumsåret ordnar demokratidelegationen till exempel följande evenemang:

Inledande seminarium ”Demokrati som växer nerifrån – man växer till nätpåverkare”

Seminariet kan ordnas i samband med delegationens första möte, till exempel den 7 december (Internationella dagen för mänskliga rättigheter 10.12). Sitra, Utbildningsstyrelsen i Finland, Tech for Sweden samt universiteten i Helsingfors och Stockholm kan utgöra huvudsamarbetspartner. Detta evenemang kan fokusera på påverkan i form av nätverk (jämför Sitrans projekt år 2020) samt på betydelsen av skolornas fostran i demokrati och de mänskliga rättigheterna och av fri medborgaraktivitet för att växa till aktiv nationalitet. Medlemmar i delegationen inbjuds till att hålla tal. En representant för statsledningen kan inbjudas till att öppna evenemanget.

Det internationella seminariet ”Demokratistöd som en del av EU:s utrikespolitik” i Bryssel

Seminariet kan ordnas 25.3.2021, när det har gått exakt ett år sedan EU:s program för mänskliga rättigheter och demokrati inom utrikespolitiken godkändes. Samarbetspartner kan vara Finlands (ordförande för Nordiska ministerrådet), Sveriges (IDEA-ordförande), Polens (Visegrads-ordförande) och Portugals (EU-ordförande) representationer i EU samt European Partnership for Democracy, European Network of Political Foundations och International IDEA. Detta evenemang kan fokusera på EU:s internationella demokratistöd. Man kan bjuda in en kommissionär, ministrar från Finland och Sverige, representanter för andra EU-institutioner, representanter för det europeiska civilsamhället och medlemmar i delegationen att hålla anföranden. Platsen kan till exempel vara Finlands ständiga representation vid EU.

Evenemanget "Rösträtt i över 100 år – vilka utmaningar medför det idag att gå i spetsen för jämställdhet?" i Stockholm

Konceptet och eventuella samarbetspartner för att ordna detta utreds.

Kvarkens sommarseminarium "Demokrati som en del av framgångsrika städer"

Seminariet kan ordnas i Karleby under Karleby Veneziadén 28.8.2021 eller på den internationella demokratidagen 15.9.2021. Huvudsamarbetspartner kan vara Kvarkenrådet, där region- och lokalförvaltning från Kvarkenområdet i Finland och Sverige är medlemmar. Även universiteten i Umeå, Vasa och Jyväskylä kan delta. Temat kan exempelvis vara att stärka den demokratiska delaktigheten på region- och lokal nivå. Temat stöder Nordiska ministerrådets insatsområde gällande hållbar stadsutveckling, som omfattar utvecklingen av städer med delaktighet samt utnyttjandet av möjligheterna inom digitalisering som en del av detta. Platsen kan vara auditoriet i Karleby stadshus.

Evenemanget "Demokratiskt självstyre – internationell exportvara?" på Åland

Konceptet och eventuella samarbetspartner för att ordna detta utreds.

Det avslutande seminariet ”Demokratins globala situation – vad innebär resultatet för Norden?” i Helsingfors

I samband med delegationens möte i december 2021 kan delegationen ordna ett avslutande evenemang för att främja demokratidebatten, till exempel den 3 december (årsdagen för för världens första offentlighetslag 2.12). Medlemmar i delegationen inbjuds till att hålla tal. Huvudsamarbetspartner kan vara Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), där både Finland och Sverige är medlemmar. På seminariet kan man offentliggöra den rapport om demokratins internationella situation som IDEA har utarbetat. Platsen kan vara Hanaholmen.

I beredningsskedet ska en budget upprättas. I den ska arbetsinsatsen för delegationens sekretariat, kostnaderna för delegationens webbplats, eventuella publikationer samt seminariet uppskattas. Man kan utreda möjligheterna till finansiering från till exempel stiftelser och fonder som finansierar finsk-svenskt och nordiskt samarbete.

III: **Slutord**

*"Coronavirus pandemic is a human crisis that is fast becoming a human rights crisis.
... Against the background of rising ethnonationalism, populism, authoritarianism,
and the pushback against human rights in some countries, the crisis can provide a
pretext to adopt repressive measures for purposes unrelated to the pandemic."*

– FN:s generalsekreterare António Guterres
i sitt videomeddelande 23.4.2020

I en brytningstid för ekonomisk globalisering, klimatförändring och teknik finns det ett behov av en debatt om demokratins förnyelse. Den aktuella pandemin, som har förutspåtts utvecklas till ett stresstest för demokratin – eller enligt en bedömning av FN:s generalsekreterare till och med till en kris för de mänskliga rättigheterna, utgör en pådrivande faktor.

Man har fört diskussioner om hur demokratierna och de auktoritära staterna har klarat av att hantera pandemin. Man har kunnat se tecken på en kamp om narrativet.

Några forskare anser att genomskinlighet, legitimitet och självkorrigering på lång sikt kommer att hjälpa demokratierna hantera komplexa problem bättre än de auktoritära systemen. På grund av genomskinligheten måste de liberala demokratierna dock öppet bera ut styrkorna och sårbarheten i sin krisresiliens för att demokratins dragningskraft ska kunna bevaras och stärkas.

Också den kinesiska regeringens inställning till demonstrationerna i Hongkong och den amerikanska regeringens inställning till Black lives matter-demonstrationerna runt om i USA kan betraktas utgående från informationspåverkan.

Vid sidan av den kampen om narrativet har man också diskuterat krisens inverkan på demokrati.

Övervakningsåtgärderna under undantagstillståndet och begränsningen av de medborgerliga rättigheterna förutspås sänka tröskeln att fortsätta på den här vägen. Allegorin om kriget mot viruset ger en bild av målmedvetenhet, men påminner oss också om kriget mot terrorism och dess inverkan på respekten för de grundläggande rättigheterna. Senast när vi står inför följande kris kommer spåren av den här krisen att kunna ses. Också i Ungern var pandemilösningarna en fortsättning på den utveckling som hade motiverats med påståendena om undantagstillstånd i anslutning till migrationen.

Människorna måste få ge utlopp för sin frustration, välja sina ledare, övervaka makthavarna och få uttrycka sina varningar utan rädsla – också när en ny pandemi kan skönjas vid horisonten. Det finns orsak att instämma i den här åsikten inom det internationella demokratiinstitutet IDEA.¹⁴

En debatt om demokrati är aktuell också när det gäller att klara den ekonomiska krisen efter coronapandemin. Detta är ett arbete som inte enbart kräver en sund ekonomi utan också en sund demokrati. Det här gäller också i Finland och Sverige.

Under pandemin fattade Finland och Sverige beslut som grundade sig på pålitlig information inom folkhälsoarbetet. Besluten fattades i samarbete med parlamentet och var föremål för en offentlig debatt. Ett samtidigt förtroende för demokratiska institutioner och rätten till kritisk debatt behövs också för att framgångsrikt ta sig ur den aktuella ekonomiska krisen.

Jag hoppas att utredningsarbetet och förslagen i anslutning till detta är till nytta för Anders Chydenius-stiftelsen och Hanaholmen - kulturcentrum för Sverige och Finland när de utvärderar sin

---

¹⁴ Detta konstaterade Annika Silva-Leander, ledare för analysenheten vid det svenska Institute for Democracy and Electoral Assistance i sin kolumn (OmVärlden 8.4.2020).

verksamhet i syfte att stärka demokratisamarbetet mellan Finland och Sverige.

Dessutom hoppas jag att förstudien kan inspirera sådana aktörer inom civilsamhället och sådana finansiärer som delar målsättningarna om att stärka arbetet för demokratikulturen och de nordiska ländernas roll i den internationella demokratidebatten.

Jag är glad över att man redan har beslutat om nästa steg inom demokratiarbetet. Arrangörerna för Chydenius-seminariet i Karleby har valt demokrati som tema för sitt evenemang nästa sommar (22.8): arbetsrubriken lyder ”Hållbar tillväxt och folkstyre efter corona?”. Detta utredningsarbete fungerar också som bakgrundsmaterial för seminariet.

Karleby, den internationella dagen för parlamentarism 30.6.2020

Juha Mustonen
Ombudsman vid Anders Chydenius-stiftelsen

Internationell litteratur

Acemoglu, Daron & Robinson, James A., 2019, *The Narrow Corridor: State, Societies And the Fate of Liberty*, Penguin Press.

Archibugi, Daniele, Koenig-Archibugi, Mathias, and Marchetti, Raffaele (eds.), 2012, *Global Democracy: Normative and Empirical Perspectives*, Cambridge University Press.

Botsman, Rachel, 2017, *Who Can You Trust?: How Technology Brought Us Together and Why It Might Drive Us Apart*, PublicAffairs.

Crouch, Colin, 2004, *Post-Democracy*, Polity Press.

Crouch, Colin, 2020, *Post-Democracy After the Crises*, Polity Press.

Dyson, Ben & Jackson, Andrew, 2012, *Modernising Money: Why Our Monetary System is Broken and How it Can be Fixed*, Positive Money.

Fukuyama, Francis, 2018, *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment*, Farrar, Straus and Giroux. (finsk översättning 2020)

Harari, Yuval Noah, 2016, *Homo Deus: A Brief History of Tomorrow*, Harvill Secker. (på hebreiska redan 2015, finsk översättning 2017)

Harari, Yuval Noah, 2018, *21 Lessons for the 21st Century*, Spiegel & Grau / Jonathan Cape. (finsk översättning 2018)

Mounk, Yascha, 2018, *The People vs. Democracy: Why Our Freedom Is in Danger and How to Save It*, Harvard University Press.

Piketty, Thomas, 2013, *Capital in the Twenty-First Century*, Harvard University Press. (finsk översättning 2016)

Rodrik, Dani, 2011, *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*, W.W. Norton. (finsk översättning 2016)

Zuboff, Shoshana, 2019, *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*, Profile Books.

Historik:

Anders Chydenius-stiftelsen 2001-2020

Stiftelsen grundades år 2001 av Karleby stad och Chydenius-institutet. Stiftelsen fick sin första donation (2000) av president Mauno Koivisto. Syftet med Anders Chydenius-stiftelsen, som grundades år 2001, är att utgående från Chydenius idéer och tradition främja debatten om den fria ekonomin och dess följder samt att påverka beslutsfattandet rörande dessa genom att lägga vikt vid de etiska värderingarna.

Anders Chydenius (1729–1803), lantdagsman och kyrkoherde i Karleby, talade för frigörande av ekonomin, men betonade att ekonomin är till för människorna. Pentti Virrankoski, som skrev hans biografi, beskriver honom som en demokratisk politiker inspirerad av upplysningsideologin och pietismen. Behovet av en etisk samhällsdebatt som grundar sig på demokratiska värden ser inte ut att minska. Därför sammanför stiftelsen forskare, tänkare, beslutsfattare och andra påverkare för att dryfta utmaningar och möjligheter för en öppen ekonomi och ett öppet samhälle.

*Bildkonstnär Bo Auréns
Chydenius-medalj (1979).*

Seminarier för informationsfrihetens dag

Från och med år 2007 har *Informationsfrihetens dag* (2.12) i samarbete med stiftelsen Helsingin Sanomain Säätiö utgjort en regelbunden verksamhetsform.

Seminarierna har huvudsakligen ordnats i Päivälehtimuseet i Helsingfors – två gånger på Hanaholmen, en gång i Riksdagen och en gång i Helsingfors stadshus. Under årens lopp har bland annat Dagens Nyheter, Hanaholmen Kulturcentrum för Sverige och Finland samt organisationerna Reportrar utan gränser utgjort viktiga aktörer i det svensk-finska samarbetet.

År 2009 ordnades seminariet i Stockholm som en del av evenemangen Märkesåret 1809. Den fjärde publikationen i stiftelsens publikationsserie grundade sig på de svenskaspråkiga föredragen under seminarierna på informationsfrihetens dag åren 2007–2009.

Bild: Helsingin Sanomain Säätiö

Sveriges EU-minister Cecilia Malmström, Finlands Europaminister Astrid Thors, president Mauno Koivisto och OSSE:s medierepresentant Miklos Haraszti deltog i seminariet i Päivälehtimuseet (2008).

Anders Chydenius-frihandelsseminarier

Redan år 2003 har de etiska dimensionerna inom frihandel och marknadsekonomi har undersökts i projektet ”Dygd och marknadsekonomi” som genomfördes i samarbete med Näringslivets delegation EVA.

Från och med år 2009 har *Anders Chydenius-frihandelsseminarier* varje sommar i Karleby utgjort en regelbunden del av stiftelsens verksamhet. Förebilden har utgjorts av det evenemang som statsminister Esko Aho stod värd för i Karleby år 1994 och där också EU-kommissionens ordförande Jacques Delors deltog.

Utöver Karleby stad och Karleby universitetscenter Chydenius har också bland annat Handelslaget KPO, Mellersta Österbottens Andelsbank, Österbottens handelskammare och tidningen Keskipohjanmaa utgjort samarbetspartner. Samarbetet med Karleby Operasommar har under många år satt sin egen prägel på sommarseminarierna. Även Kvarkenrådet har deltagit i samarbetet.

Bild: Aki Paavola

Även under seminariet år 2009 fylldes Karlebysalen med åhörare.

Bild: Aki Paavola

Republikens president Tarja Halonen, tidigare statsminister Esko Aho, EU-kommissionär Olli Rehn och partiordförande Jutta Urpilainen talade på det första Anders Chydenius-frihandelsseminariet år 2009.

Bild: Anders Chydenius-stiftelsen

Den första Chydenius-medaljen (2007) överräcktes till Linus Torvalds.

Chydenius öppenhetsmedaljer

Stiftelsen har med prismotiveringen ”för en betydelsefull internationell insats för Chydenius öppenhetsprinciper” tillsammans med garantiföreningen för Chydenius-institutet beviljat Chydenius-medaljer.

Med öppenhetsmedaljen har man fått uppmärksamhet vid främjandet av öppna innovationer (Linus Torvalds, utvecklare av operativsystemet Linux, 2007), internationella organisationers arbete för yttrandefrihet och öppenhet (OSSE:s medierepresentant Miklos Haraszti 2008, Unescos generaldirektör Irina Bokova 2015), journalistik som undersöker kapitalflöden (ekonomiredaktören Jyri Hänninen och TV-reportern Minna Knus-Galán 2014) samt medborgaraktivitet för öppenhet i lobbying och valkampanjer (Open Knowledge Finland rf och Föreningen för kommunikationsproffs ProCom 2017, Avoin yhteiskunta ry:s Faktabaari 2018).

Jubileumsår

Stiftelsens egentliga verksamhet inleddes med jubileumsåret 2003. Under 200-årsjubileumsåret för Chydenius död genomförde stiftelsen bland annat seminarier och utställningar i Sveriges och Finlands parlament. På festen i Karleby lade Republikens president Tarja Halonen fram ett förslag om att publicera Chydenius samlade skrifter.

I serien Publikationer av Anders Chydenius-stiftelsen utkom år 2005 ”*Den gemensamma friheten. Anders Chydenius tankar i dagens värld*”, i vilken anförandena från seminarierna under jubileumsåret 2003 har sammanstälts.

År 2006 firade stiftelsen 240-årsjubileum för den tryckfrihetsförordning som Chydenius åstadkom. Stiftelsen ordnade ett seminarium i samarbete den internationella Europarörelsen om EU:s demokrati och öppenhet: bland annat riksdagens talman Paavo Lipponen och ledande påverkare inom Europaparlamentet deltog. I

denna sammanhang publicerade stiftelsen den engelskspråkiga boken *"The World's First Freedom of Information Act. Anders Chydenius' Legacy Today"*, som innehåller en engelsk översättning av tryckfrihetsförordningen och expertanföran den om informationsfrihet.

År 2016 genomfördes tryckfrihetens 250-årsjubileumsår, vars tema var ”Rätt att veta – Rätt att säga” med Republikens president Sauli Niinistö som beskyddare. I samarbete med Helsingin Sanomain Säätiö tillsatte stiftelsen en 250-delegation för att koordinera jubileumsåret. Som ordföranden fungerade Gustav Björkstrand och Kaius Niemi. På initiativ av stiftelsen och dess samarbetspartner stod Finland värd för den av Unesco ordnade Världens pressfrihetsdag i Finlandiahuset. Även utrikesministeriet och dess representationer med evenemang uppmärksammade jubileumsåret. År 2016 samarbetade stiftelsen också med Finsk skrivtävling.

Bild: Helsingin Sanomain Säätiö

Stiftelsens styrelsemedlemmar professor Gustav Björkstrand (i mitten), professor Sverker Gustavsson (till höger) och stadsdirektören i Karleby Antti Isotalous (andra raden) deltog i 250-delegationens möte år 2016. Även ombudsman Juha Mustonen (till vänster) deltog.

För närvarande gör stiftelsen förberedelser inför sitt 20-årsjubileum år 2021. Chydenius demokratiarv och att främja den nordiska demokratidebatten utgör det genomgående temat under förberedelserna. Jubileumsåret inleds redan år 2020 när Karleby stad firar sitt 400-årsjubileum.

Stiftelsen har med sina samarbetspartner föreslagit att temat demokrati införs i programmet för det nordiska ordförandeåret. Chydenius påvisade själv att initiativ i en internationell debatt också kan komma från platser utanför stora centrum.

Redaktionsarbetet för de samlade skrifterna

Den vetenskapligt sett mest betydande bedriften är det vetenskapliga redaktionsarbetet för Anders Chydenius samlade skrifter. Som ett resultat av detta publicerades Chydenius hela litterära produktion på originalspråk (5 band), finsk översättning (5 band) och delvis på engelska (1 band). När de samlade skrifterna var färdiga publicerades de också elektroniskt (<https://chydenius.kootutteokset.fi>).

Projektet var ett betydelsefullt nationalitterärt publiceringsarbete. Projektet genomfördes åren 2006–2016 som ett samarbete mellan Jyväskylä universitet/Karleby universitetscenter Chydenius, Anders Chydenius-stiftelsen och garantiföreningen för Chydenius-institutet.

Som ordförande för redaktionsrådet fungerade professor Gustav Björkstrand och som redaktörer Maren Jonasson och Pertti Hyttinen. De engelskspråkiga texterna publicerades under namnet *“Anticipating The Wealth of Nations: The Selected Works of Anders Chydenius, 1729–1803”* (Routledge 2011) och inledningen skrevs av Lars Magnusson, professor vid Uppsala universitet.

Den första delen i serien överräcktes till Republikens president Sauli Niinistö, ärkebiskop Kari Mäkinen och Sveriges ambassadör Anders Lidén år 2012.

Gustav Björkstrand, ordförande för stiftelsens styrelse och redaktionsrådet för de samlade skrifterna, överräckte det första exemplaret till Republikens president Sauli Niinistö i december 2012.

Bild: Republikens presidents kansli/Matti Porre

År 2013 överräcktes den första delen också till riksdagens talman Eero Heinäluoma, chefdirektören för Sveriges Riksbank Stefan Ingves och chefdirektören för Finlands Bank Erkki Liikanen år 2013.

Även de pro gradu-stipender som stiftelsen beviljar har motiverats med uppmuntran till vetenskapligt arbete.

Stiftelsens styrelse

Stiftelsens styrelse utses av årsmötet, i samband med vilket man sedan år 2018 har ordnat ett seminarium. Några av medlemmarna utses av Karleby stad och garantiföreningen för Chydenius-institutet. Enligt stadgarna ska man vid valet av styrelsemedlemmar ta hänsyn till att kultur, utbildning, forskning, kyrkan och det ekonomiska livet representeras.

Gustav Björkstrand, före detta rektor för Åbo Akademi och biskop för Borgå stift (2001–2017) och Erkki Liikanen, före detta EU-kommissionär och chefdirektör för Finlands Bank (2017–2020) har fungerat som stiftelsens styrelseordförande. Vice talmannen i Sveriges riksdag och landshövdingen i Uppsala län, Anders Björck (2001–2004) och professor Sverker Gustavsson vid Uppsala universitet (2005–2018) har fungerat som vice ordföranden, vilket på ett utmärkt sätt beskriver målet för det svensk-finska samarbetet.

För närvarande fungerar Björn Vikström, biskop emeritus vid Borgå stift, som stiftelsens styrelseordförande och Aino Sallinen, rektor emeritus vid Jyväskylä universitet som viceordförande. I styrelsen ingår också chefen för Utrikespolitiska institutet Mika Aaltola, kulturpåverkaren Leif Jakobsson, experten på mänskliga rättigheter Kristiina Kouros, SOK:s fältchef Arttu Laine, stadsdirektören i Karleby stad Stina Mattila, chefredaktören för Helsingin Sanomat Kaius Niemi och styrelseordförande vid Vasa universitet Johnny Åkerholm.

Stiftelsens nuvarande styrelseordförande Björn Vikström avtackade i februari 2020, tillsammans med ombudsman Juha Mustonen, sin företrädare Erkki Liikanen med verket "Siirtolainen" av Esa Riippa.

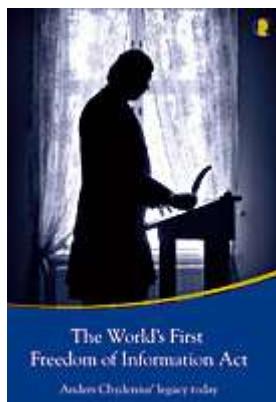
Från och med år 2006 har politices magister Juha Mustonen, , fungerat som stiftelsens ombudsman. Tidigare ombudsmän har varit politices magister Matti Kalliokoski och Chydeniusforskaren Pertti Hyttinen,.

Läs mer om stiftelsens verksamhet på (chydenius.net) och om Anders Chydenius livsverk (Anders.Chydenius.fi).

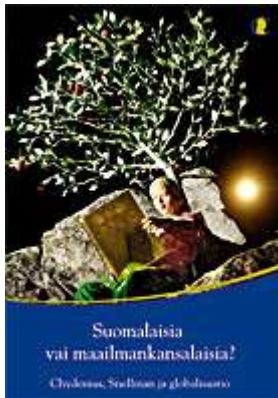
Anders Chydenius -stiftelsens publikationer 1
Gemensam frihet. Anders Chydenius tankar i dagens värld.
ISBN 952-99519-0-6 (nid.), ISBN 952-99519-1-4 (PDF)
Publiceringsdatum 7.4.2005

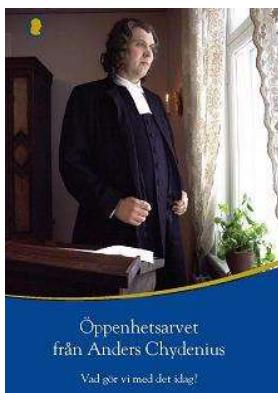
Anders Chydenius -stiftelsens publikationer 2
The World's First Freedom of Information Act. Anders Chydenius' Legacy Today.
ISBN 952-99519-2-2, ISBN 952-99519-3-0 (PDF)
Publiceringsdatum 1.12.2006

Anders Chydenius -stiftelsens publikationer 2
Snellman och globaliseringen.
ISBN 978-952-99519-4-9, ISSN 1795-5297
Publiceringsdatum 9.6.2007

Anders Chydenius -stiftelsens publikationer 4
Öppenhetsarvet från Chydenius – vad gör vi med det i dag?
ISBN 978-952-99519-5-6 (nid.), ISBN 978-952-99519-6-3 (PDF)
Publiceringsdatum 2.12.2010

Inbjudan till Karleby Chydenius-seminarium lör. 22.8.2020

Hållbar tillväxt och folkstyre efter corona?

13.30 Seminariet öppnas

Välkomsthälsning

Stina Mattila, Karleby stadsdirektör

Demokratiska innovationer som arv efter Chydenius

Björn Vikström, Anders Chydenius-stiftelsens styrelseordförande

13.45 Från kris till hållbar tillväxt

EU för hållbar tillväxt

Jutta Urpilainen, EU-kommissionär

Finland mot tillväxt efter pandemin

Mika Lintilä, arbetsminister

Utsikter för finansiering av tillväxt

Jyrki Rantala, VD för Mellersta Österbottens Andelsbank

Har digispråget kommit för att stanna?

Kim Biskop, VD för Handelslaget KPO

Debatten leds av Tiina Ojutkangas, chefredaktör för tidningen Keskipohjanmaa

15.00 Kaffepaus

15.30 Folkstyrets möjligheter efter krisen

Ett hållbart Norden (videohälsning)

Paula Lehtomäki, Nordiska ministerrådets generalsekreterare

Vi behöver en rättsstat – vad lär vi oss av händelserna i Ungern?

Petri Tuomi-Nikula, äldre rådgivare vid Sitra

Yttrandefrihet – behövs under och efter en kris

Kaius Niemi, chefredaktör för Helsingin Sanomat

Demokratins framtid internationellt

Mika Aaltola, chef för Utrikespolitiska institutet

Debatten leds av Aino Sallinen, vice ordförande för Anders Chydenius-stiftelsens styrelse

Slutord

Keijo Hämäläinen, rektor för Jyväskylä universitet

17.00 Seminariet avslutas

Seminariet är öppet för alla, men förhandsanmälan krävs för att få delta: www.chydenius.fi/seminaari

